ARH Diss. B-26548

TARTU RIIKLIK ÜLIKOOL

NSV LIIDU AJALOO KATEEDER

Voldemar Kondratjev

T A P A I K E S K K O O L
A A S T A I L 1 9 4 o - 1 9 6 5

Diplomitöö

NSV Liidu aj. kat.
inv. nr. 1930

Tapa

1966

Sellises hoones alustas Tapa Keskkool oma tööd 1919. a. märtsis.

Võetud brošüürist "Tapa Keskkool".

Tapa I Keskkooli kôrvalhoone (endine Tapa Linna Algkooli hoone).
Ehitatud 1924. a.

R. Kaljola
foto, 1960

Selles hoones alustas Tapa I Keskkool tööd 1939. a.

R. Kaljola
foto, 1960

Selles hoones alustas Tapa I Keskkool tööd 1964. a.

E. Vahersalu
foto, 1964

S i s s e j u h a t u s

Käesoleva diplomitöö eesmärgiks on anda ülevaade Tapa I Keskkooli arengust aastatel 1940-1965. Põhitähelepanu on pööratud kooli üldise arengu uurimisele ja õppe-kasvatustöö ning klassivälise töö käsitlemisele.

Tapa I Keskkooli ajalugu on seni uurinud kooli direktor Väino Järv, kes koos vastava toimetusega andis kooli 40. aastapäeva puhul välja brošüüri "Tapa Keskkool". Selles andis V. Järv lühikese ajaloolise ülevaate kooli kohta aastail 1919-1959. Peale selle on brošüüris ära toodud endiste õpilaste mälestusi kooli loomispäevilt ja ka hilisema perioodi koolielust. See brošüür ei anna aga kaugeltki terviklikku ülevaadet kooli ajaloost. Eesti NSV Punase Risti Seltsi Kesk-Komitee toimetusel on Hilja Võrno poolt 1958. aastal välja antud brošüür "Tapa I Keskkooli Punase Risti Seltsi algorganisatsiooni töökogemusi".

Peale 1959. aastat ei ole kooli ajalugu tervikuna keegi uurinud. Ainult õpetaja Hilja Tamm, õppides 1956. a. Tartu Pedagoogilise Kooli III kursusel (mit-

testatsionaarselt) on kirjutanud kontrolltöö botaanika metoodikast "Õppe-katseaed polütehnilise hariduse süvendajana", milles ta käsitles tööde organiseerimist õppe-katseaias.

Peale nimetatud brošüüride ja kontrolltöö kasutasime käesoleva diplomitöö kirjutamiseks põhiliselt kooli arhiivimaterjale. Kooli arhiivimaterjalid kuni 1943. aastani on enamikus hävinenud sõjategevuse käigus. Päästa suudeti ainult lõputunnistuste ärakirjad 1922.-1943. aastani, mis on üle antud endisele Tapa Rajooni Arhiivile. Hilisema perioodi materjalid asuvad koolis ja on seni vajalikult korrastamata. Kooli kroonikaraamatut ei ole peetud. See kõik raskendas vajalike andmete saamist.

Arhiivimaterjalidest kasutasime kooli õppenõukogu protokolle, koolipasse, klasside päevaraamatuid, kooli inspekteerimise akte, kirjavahetust kooli tegevuse kohta, õppeedukuse-, finants- ja kooli aastaaruandeid. Peale selle kasutasime ringide, pioneerirühmade ja komsomoligruppide päevikuid, kooli komsomolikomitee ja ametiühingu koosolekute protokolle, parteialgorganisatsiooni materjale ja ajakirjandust.

Õppenõukogu protokollid täieliku keskkooli osas on säilinud alates 1944/45. õppeaastast, algkooli osas aga oktoobrist 1941. aastast. Kooli aastaaruanded õppe-kasvatustöö kohta on säilinud 1944/45., 1945/46., 1946/47. ja 1948/49. õ.-a. kohta. Kahjuks on nad väga üldsõnalised. Ringide päevikud on olemas ainult alates

1964. a. Ringide varasema tegevuse üle saab otsustada peamiselt õppenõukogu protokollide alusel.

Paljude küsimuste kohta ei ole kirjalikke allikaid, mille tõttu pidime kasutama suulisi andmeid. Oleme väga tänulikud kooli asjaajajale Aliide Markusele,[1] õpetajatele ja endistele õpilastele, kes lahkelt jagasid meiega omi mälestusi. Kõige rohkem võlgneme tänu õpetajatele: Endel Vahersalule,[2] Hilja Tammele,[3] Lembit Tammele,[4] Laine Eislerile, Ellen Randojale, Õilme Oglasele, Arsi Aarmale, Heino Reisbergile, Luule Üüdele ja direktori asetäitjale majandusalal Efrosine Murrele.

Diplomitöö on jaotatud kolme peatükki. Esimeses peatükis,"Tapa I Keskkooli areng aastail 194o-1965" käsitleme kooli üldist arengut nimetatud ajavahemikul. Selles peatükis anname ülevaate õppimistingimustest, hoonetest, ehitustest ja töödest, mida tehakse selleks, et luua õpilastele paremaid võimalusi teadmiste omandamiseks.

---

[1] Aliide Markus on sündinud 19o2. a., lõpetanud Tapa Keskkoolis 9. kl. ja töötab Tapa I Keskkoolis asjaajajana alates 1926. a. kuni käesoleva ajani.

[2] Endel Vahersalu töötab õpetajana Tapa I Keskkoolis (algul Tapa Linna Algkoolis) alates 1937. a. kuni käesoleva ajani (praegu direktori asetäitjana tootmisõppe alal).

[3] Hilja Tamm töötab õpetajana Tapa I Keskkoolis alates 1941. a. kuni käesoleva ajani.

[4] Lembit Tamm töötab õpetajana Tapa I Keskkoolis alates 1946. a. kuni käesoleva ajani.

Teises peatükis "Õppe-kasvatustöö põhisuunad aastail 1940-1965" käsitleme õppe-kasvatustöö põhisuundi etappide kaupa aastail 1940-1945, 1945-1959 ja 1959--1965. Selle peatüki eesmärgiks on näidata seda tööd, mida koolis tehti õpetajate seas ja õpetajate poolt õppe-kasvatustöö taseme tõstmiseks, kuidas rakendati selle eesmärgi teenistusse kooli internaat, pikapäevarühmad ja kogu metoodiline töö. Selles peatükis peatume ka kogu õppe- ja kasvatustöö suunajal - parteiorganisatsioonil.

Kolmanda peatüki "Õpilasorganisatsioonide tegevusest ja klassivälisest tööst" eesmärgiks on valgustada kooli pioneeri- ja komsomoliorganisatsiooni tegevust ja klassivälist tööd, mis teenis õpilastele kindlate ja püsivate teadmiste andmist ja õpilaste kasvatamist kommunistliku moraali vaimus.

Tööl on 10 lisa. Need annavad ülevaate direktorite, õppealajuhatajate, vanempioneerijuhtide, õpilaste komsomoliorganisatsiooni sekretäride ja pioneerimaleva nõukogu esimeeste töötamise ajast, õpetajate hariduslikust tasemest, õpetajatest, kelle tööd on hinnatud valitsuse autasudega, sama kooli õpilastest, kes nüüd töötavad õpetajatena, samuti kooli lõpetajate arvu ja medaliga lõpetajate kohta, õppeedukuse, pioneeride ja kommunistlike noorte arvu ja ringide kohta.

Antud diplomitöös polnud võimalik põhjalikumalt haarata kõiki koolielu alasid. Vähem tähelepanu on pööratud lastevanemate komitee tööle, kooli raamatukogule, matkadele ja ekskursioonidele ning samuti kooli lõpetajate edaspidisele tegevusele.

Tapa Keskkooli alguseks loetakse aastat 1919. Kui Saksamaal puhkes 1918. a. novembris revolutsioon ja Eestis algas kodusõja ning välismaise sõjalise interventsiooni periood, likvideeriti Tapal saksa keskkool ja Noorsoo Kasvatuse Selts nimetas oma endise algkooli ning endise kõrgema algkooli seltsi segakeskkooliks. Seltsi poolt loodud segakeskkoolis aga algasid sisemised tülid. Tekkinud poliitilisi ja isiklikke vastuolusid kasutati ära veel teise keskkooli rajamiseks Tapale. Nii otsustatigi 3. märtsil 1919. a. avada Tapal teine keskkool. 13. märtsil 1919. a. alustas uus keskkool juba õppetööd endise raudteekooli ruumides. Tekkinud uut kooli nimetati Järva Maakonna Tapa Ühisreaalgümnaasiumiks.[1]

Kodanlikus Eestis tuli koolil kaasa teha kõik kodanliku koolireformi katsetused ja muudatused. 1922. a. muudeti Järva Maakonna Tapa Ühisreaalgümnaasium Tapa Alevi Gümnaasiumiks, 1923. a. aga Tapa Alevi Tehnika-

---

[1] Tapa Keskkool, Tapa, 1959, lk. 12.

ühisgümnaasiumiks. 1926. a. sai Tapa endale linna õigused ning kool nimetati alates 1927. a. Tapa Linna Ühisgümnaasiumiks.

Koolil puudusid tööks vajalikud ruumid, mispärast tuli kasutada raudteekasarmut. Uut hoonet ei ehitatud. Eriti tõsiseks muutus keskkooli likvideerimise oht 1935. aasta algul, mil haridusministeerium teatas, et juhul, kui linn ei astu samme endale koolimaja ehitamiseks, ootab kooli tõenäoline likvideerimine.[1]

2o. detsembril 1935. a. tunnistas linnavolikogu keskkoolimaja ehitamise tarvilikuks ja asus krediidi muretsemisele. Lastevanemad otsustasid igaüks koolimaja ehitamist toetada 7,5 krooniga, õpetajaskond vastava protsendiga kuupalgast. Kooli vilistlaskogu (moodustati 5. aprillil 1926. a.) avaldas aga 1936. a. algul üldise üleskutse korjanduseks. Koolimaja ehitust toetasid veel Tapa Ühispank, Tapa Põllumajanduspank, Tapa Tarvitajate Ühisus, Nõmmküla Vallavalitsus jt. Puuduva summa andis linnavalitsus.[2]

1936. a. oktoobris kinnitati projekt ja 28. oktoobril algas väljaplaneeritud ehitusplatsil alusmüüri kraa-

---

[1] Tapa Keskkool, Tapa, 1959, lk. 14.

[2] Sealsamas.

vide ja keldrite väljakaevamine. 1937. a. suvel valmisid hoone alusmüürid ning 26. septembril 1937. a. toimus pidulik nurgakivi asetamine. Sama aasta lõpuks viidi hoone katuse alla ning 1939. aasta jaanuaris alustati juba uues koolimajas õppetööd.[1]

Kuigi kool sai uued ruumid, ei tähendanud see, et lihtrahva lastele oleks nende uksed olnud avatud. Õppemaks tõmbas paljude noorte unistustele kriipsu peale. Tee hariduse juurde avas alles nõukogude võim.

---

[1] Tapa Keskkool. Tapa, 1959, lk. 14.

I peatükk

Tapa I Keskkooli areng aastail 1940 - 1965

Nõukogude võimu taaskehtestamisega Eestis 1940. aasta suvel algas Tapa Keskkoolis tõeline elu. Kui 1938. aastal oli Tapa Keskkoolis õppemaks iga õpilase kohta 60 krooni aastas, mis oli tavalise töölise kuu töötasuks, siis nüüd oli hariduse saamine tasuta. Hariduse rasket hinda kodanlikus koolis meenutas veel vaid kooli hümn.[1]

---

[1] Mul on tahtejõudu palju,
lähen läbi tulest, veest.
Seisan kindlasti nagu kalju
oma kooli au eest.
Selle maja lapsed teavad,
mis on hariduse hind.
Seda ikka kalliks peavad,
kuni elus tuksub rind.

(Hümni katkend saadud Laine Eislerilt.)

1940. aastal moodustati esimesed pioneerisalgad ja kommunistlike noorte organisatsioon. Õpilaste komsomoliorganisatsiooni sekretäriks oli õpilane Evald Pärnaste.[1]

Raskusi oli õpikutega. Paljusid õpikuid ei jõutud suhteliselt lühikese aja jooksul välja anda. Nii tuli lõpuklassis vene keelt õppida 5. klassi õpiku järgi.[2]

Kooli laulmiseõpetaja Jüri Viinamägi õpetas õpilastele "Internatsionaali" ja teisi revolutsioonilisi laule. Ta oli varem olnud Barsiilias ja sealt välja saadetud (väljasaatmise motiivid ei ole teada), hiljem käinud laulmas kirikutes, kuid siis läks ta kindlalt koos nõukogude võimuga. Ta oli linnasaadikuks ja kuulus hiljem ka hävituspataljoni.[3]

1941. aasta lõpetajate seas olid praegused Tapa I Keskkooli õpetajad: Laine Eisler, Õilme Oglas, Ellen Randoja. Lõpetamine toimus pidulikult. Tütarlastel olid valged pikad kleidid. Lavale oli aktuse ajaks paigutatud viikingilaeva kujutus, mille taga seisid lõpetajad

---

[1] Õilme Oglaselt saadud suulised andmed.

[2] Ellen Randojalt saadud suulised andmed.

[3] Aliide Markuselt, Laine Eislerilt ja Õilme Oglaselt saadud suulised andmed.

ja mis aktuse lõppedes libises sealt aeglaselt ära. Samal ajal lauldi "Nüüd ajaratas ringi käib". Pidu kestis kuni hommikuni, see jätkus vastu hommikut Männikumäel, kus õpilased põletasid oma algatusel vanu õpikuid, ja hommikul jõe ääres, kus jälgiti päikese tõusu.[1]

Noorte helgetele unistustele tõmbas kriipsu peale fašistlik okupatsioon. Algasid fašistide verised vägivallaaktid nendega, kes aktiivselt aitasid nõukogude võimu. Mahalastute seas oli ka õpetaja Jüri Viinamägi. Hävituspataljoni võitlejana sai ta Paides haavata. Suure vaevaga jõudis ta Tapale, kus aga fašistid ta vangistasid. Talle ei antud kinnioleku ajal süüa. Aliide Markusel õnnestus mõnel korral talle toiduaineid viia, kuid varsti kuulis ta vangikaaslastelt, et Jüri on juba maha lastud.[2]

Oma elu pidi andma ka kooli endine õpilane kommunistlik noor Ene Järve, kes samuti mõrvati fašistide käe läbi 1941. a. suvel. Emal õnnestus tütre laip kätte saada ja ta mattis Ene Valga linna surnuaeda.[3]

Järgmist õppeaastat alustati fašistliku okupatsioonirežiimi ängistavates tingimustes. Õppetöö algas algkooli-

---

[1] Laine Eislerilt ja Õilme Oglaselt saadud suulised andmed.

[2] Aliide Markuselt saadud suulised andmed.

[3] Saima Ulaševitšilt saadud suulised andmed. Elukoht: Tapa, Ed. Vilde tn. 9.

osas 1. novembril palve ja ruumide pühitsemisega, millele järgnes haridusdirektori H. Mäe raadiokõne.[1]

Linnas puudus korralik elektrivalgustus. See mõjus halvavalt ka õppetööle. Õppenõukogu otsustas selle tõttu õpilastele võimalikult vähe anda koduseid õppeülesandeid ja keelas ära ka juturaamatute laenutamise enne koolivaheaega.[2]

Paljudel õpilastel puudus korralik rõivastus, mõned pidid riietuse puudumise tõttu isegi koolist ära jääma ega lõpetanud muidugi klassikursust, nagu 1942/43. õppeaastal õpilane Evald Sirmer.[3]

1943/44. õppeaastal töötas algkool kahes vahetuses. Esimene vahetus algas kell 8.oo. Tundide pikkus oli 3o minutit, mis oli tingitud vajadusest teostada õppetööd ainult päevavalgusel. Vahetunnid kestsid 1o minutit. Teine vahetus algas kell 12.3o. Kõiki õppeaineid polnud võimalik üldse tunniplaani võtta. Nii jäeti ära kõikides klassides kehalise kasvatuse ja joonistamise tunnid, teiste ainete, nagu tööõpetuse, laulmise, usuõpetuse, kodu-

---

[1] Õppenõukogu protokoll nr. 1, 27. oktoobril 1941.a.

[2] Õppenõukogu protokoll nr. 6, 1o. detsembril 1941.a.

[3] Õppenõukogu protokoll nr. 14, 4. mail 1943. a.

loo ja koorilaulu tunde vähendati.[1]

1944. a. alguseks saadi lõpuks akende pimendamiskatted ning 3. jaanuaril pikendati õppetundide pikkust 4o minutile. Õpilaste jalatsite ja riietuse probleem jäi aga endiselt tõsiseks, mille tõttu õppenõukogu pidi neid küsimusi arutama. Õppenõukogu protokollis kirjutati: "Osa õpilasi pole veel kooli ilmunud põhjendades sellega, et neil puuduvad vajalikud riided ja jalanõud. Kuna praegusest kontingendist neid täiel määral rahuldada ei saa ja ka täielik rahuldamine neid kooli ei too, sest neil puuduvad ka jalatsid, mida linnavalitsus neile praegu anda ei saa. Seepärast õppenõukogu otsustas neile mitte tekstiilkaupa anda, sest nende rahuldamine kahjustab väga tõsiselt neid õpilasi, kes koolis käivad, põhjustades nendegi kojujäämist. Ülalnimetatud põhjusel jäävad järgmiste õpilaste palved rahuldamata:

Neidorf, Jüri
Põllu, Gerta
Õim, Aksel
Põrik, Tõnu
Lees, Lembit
Antsoo, Herta
Viitfeldt, Ahto".[2]

---

[1] Õppenõukogu protokoll nr. 2, 26. oktoobril 1943.a.

[2] Õppenõukogu protokoll nr. 13, 18. jaanuaril 1944. a.

Okupantide poolt rüüstati ja rüvetati kooliruumid, tassiti laiali ning lõhuti mööbel ja õppevahendid. Fašistliku okupatsiooni aastail eksisteeris keskkool pigem nimeliselt. Õppeaeg oli minimaalne (1. novembrist - 25. märtsini), paljudes ainetes puudusid õpikud ja teised õppetarbed. Fašistid läksid isegi niikaugele, et paigutasid koolimajja sõjaväeosad, mistõttu õppetunnid pidid toimuma äärmiselt kitsastes tingimustes Imastu[1] mõisa hoones. Algkool oli sunnitud tunde läbi viima vanas Kulbi koolimajas. Õpikud anti välja peamiselt nendes ainetes, mis olid vajalikud õpilastesse vallutajate ideoloogia juurutamiseks, nagu ajalugu ja keeled. Kooli endisest raamatukogust roogiti välja kõik, mis "uue kultuuri" toojatele veidigi kahtlasena tundus.

Konspekteerida tuli palju, kuid samal ajal pliiats ja paber olid raskesti kättesaadav kaup. Iga pliiatsijuppi hoiti suure hoolega ja kasutati viimase võimaluseni. Ka paberipuudus oli terav. Õpetaja seletuse ülesmärkimiseks kasutati vanade vihikute kaasi, tühje lehti, pakkimispaberit jne. Kustutuskummi asendas kalossi- või jalgrattakummi tükk. Pintsleid valmistati juuksetukkadest.[2]

---

[1] Imastu mõis asub Tapalt 3 km kaugusel.

[2] Virve Rääski mälestused, lõpetanud Tapa Keskkooli 1943. aastal, praegu Imastu Defektiivsete Lastekodu õpetaja.

Õpilaste tavalisteks jalavarjudeks olid puutaldadega kingad, mille pealsed olid värvilistest riideribadest. Nende kandmine oli väga ebamugav, sest naelad kerkisid alatasa puu seest välja. Seepärast kandsid õpilased taskus kivikest, et sellega kingale "esmaabi" anda. Nahkseid kingi polnud aga võimalik hankida ja nii oli üsna tavaline nähtus, et õpilane käis koolis tahmaga "viksitud" lapitud kingades, millest varbad välja vaatasid.[1]

Sellistes tingimustes oli raske õppida. Kuid veelgi raskem oli nendel, kes oma elu kaalule pannes võitlesid fašistide väljakihutamise eest. Nende seas oli ka Tapa Keskkooli õpilane Hans Kaal.[2] 1941. a. ta mobiliseeriti Punaarmeesse, kus sai vajaliku väljaõppe tegutsemiseks vaenlase tagalas. Koos saatejaamaga tõi lennuk ta Tapa lähistele. Oma saatejaamaga andis ta Punaarmeele palju väärtuslikke andmeid, kiirendades seega fašistide lüüasaamist.[3]

Olukord kooli ruumides pärast fašistide väljakihutamist oli masendav. Katused olid katki, aknad eest ära, uksed suuremalt jaolt purustatud, elektriseadmed rikutud. Põrand oli kaetud prahi ja rämpsuga, osa mööblit oli laia-

---

[1] Virve Rääski mälestused.

[2] Hans Kaal lõpetas Tapa Keskkooli 1941. a. Peale Suurt Isamaasõda töötas ta Hiiumaal parteirajoonikomitee sekretärina ja hiljem Pärnu Kalakombinaadi direktorina.

[3] Laine Eislerilt ja Silvi Jäneselt saadud suulised andmed.

li veetud. Koolipingid vedelesid õuel vihma käes. Õppevahenditest olid säilinud vaid riismed. Kooli orkestri pillidest leiti vaid mõned loppilöödud pasunad.[1]

Ruumide töökorda seadmiseks ei olnud küllaldaselt töötajõudu. Peale mõne õpetaja ja kooliteenija polnud rohkem inimesi. Töö edenes selletõttu väga aeglaselt. Peagi hakkas abiks ilmuma õpilasi, kes olid peale sõjategevust linna tagasi tulnud. Õppetöö alguseks suudeti ruumid puhtaks teha, kuid taastada jäi veel palju. Hommikupoolikul õpiti, õhtupoolikul aga korrastati ruume: paigutati ette aknaid, kaeti kinni auke akendes, kuna klaasi kõikjale ei jätkunud. Ruumid olid külmad, klassis istuti mantlites. Elektrivalgustus puudus täielikult, sest fašistid olid lõhkunud taganemisel kõik elektrijaamad. Õpilaste töötahe neis viletsais tingimustes oli imekspandavalt suur. Keegi ei virisenud ega hädaldanud.[2]

Pärast Nõukogude Eesti vabastamist hakati 1944. a. sügisel Tapa Linna Algkooli nimetama Tapa Linna Mittetäielikuks keskkooliks. Uuesti kerkis päevakorda koolide ühendamine. Juba 1941. a. kevadel kaaluti täieliku ja mittetäieliku keskkooli ühendamist, kuid peale pikki läbirääkimisi otsustati koolide ühendamisest loobuda.[3] Ka nüüd jäi mittetäieliku kooli pedagoogiline kollektiiv ühendamise

---

[1] Endel Vahersalu mälestused.

[2] Endel Vahersalu mälestused.

[3] Õppenõukogu protokoll nr. 3, 2o. novembril 1944. a.

suhtes eitavale seisukohale, püüdes ühendamise vastu tuua mitmesuguseid motiive.[1] Nähtavasti seisis asi õpetajate ja kooli juhtkonna mugavuses, ei tahetud teise kooli alluvusse minna ja seetõttu väidetigi, et keskkool peaks tekkima mitte mehhaaniliselt koolide liitmisega, vaid kasvama orgaaniliselt aasta-aastalt täieliku keskkoolini välja. See oleks aga tähendanud täiesti uue keskkooli loomist Tapale. Hariduse rahvakomissari käskkirjaga nr. 299 ühendati koolid alates 7. detsembrist 1944. aastast.[2]

Kool töötas 1944/45. õppeaastal 2o klassikomplektiga kahes majas. Häirivalt mõjusid õppetundide läbiviimisele Tapa ümbrusesse jäänud miinide ja mürskude õhkimine, mille tõttu purunes osa aknaklaase. See oli muidugi paratamatu. Ka küttest tuli vahetevahel puudus. Need raskused ületati õpilaste ja õpetajate jõul. Kooli elektriseadmed parandati oma kooli õpetajate poolt. Koolimaja ümbrus suudeti 1944/45. õppeaasta jooksul põhiliselt korrastada, maa-ala vajas küll veel mõnes kohas tasandamist. Koolimaja ümbrusse istutati 49 lehtpuud. Kuigi koolimaja taastamisel tehti palju tööd, vajas maja ikkagi põhjalikku remonti: oli vaja täita mürsukildude augud, maha kraapida kaitsevõõp ja valgendada seinad,

---

[1] Õppenõukogu protokoll nr. 3, 2o. novembril 1944 . a.

[2] Tapa Keskkooli kirjavahetus kooli tegevuse kohta 1944/45. õ.-a., lk. 1.

remontida paneele, uksi, aknaid, keskküttesse oli vaja muretseda uus pump jne. Vajalik kapitaalremont teostatigi kooli peahoones 1945. a. suvel.[1] Algkoolihoones aga toimus kapitaalremont järgmisel aastal.

1945/46. õppeaastal klassikomplektide arv kasvas võrreldes eelmisega kahe komplekti võrra.[2] Raskusi oli ka sel õppeaastal küttega. Toimus mitu metsaaktsiooni, millest võtsid osa õpilased ja õpetajad.[3]

1946/47. õppeaastal saadi juurde ajaloo ja maateaduse kaarte ning täiendati kooli raamatukogu. Raamatukogus viidi läbi sel õppeaastal aegunud ja ebasobiva kirjanduse kõrvaldamine ja vanade lagunenud raamatute mahakandmine, mille tõttu raamatute arv tunduvalt vähenes. Sel õppeaastal viidi läbi ka mõlema koolihoone valgendamine väljastpoolt. Kooli ümbrus suudeti võimaluste piires korda seada. Kooli pargist kõrvaldati kuivanud kuused ning kooli juurde istutati 55 ilupuud.[4]

1947/48. õppeaastal hakkas algkoolihoonet kasutama ka Tapa Raudtee Kool[5] ja õhtuti Tapa Täiskasvanute kool.

---

[1] Tapa Keskkooli 1945/46. õppeaasta tegevuse ülevaade.

[2] Sealsamas.

[3] Õppenõukogu protokoll nr. 3, 1. märtsil, 1946. a.

[4] Tapa Keskkooli 1946/47. õppeaasta tegevuse ülevaade.

[5] Tapa Raudtee Kool oli tavaline üldhariduslik vene õppekeelega 7. kl. kool, kus õppisid põhiliselt raudteelaste lapsed.

Seega töötas algkoolihoones praktiliselt kolm vahetust. 1947/48. õ.-a. osteti juurde õppevahendeid, nagu keemia katseriistade komplekt, seinapiltide kogu "История СССР", pildid "Elu areng Maal" ja palju teisi. Kool korraldas sel õppeaastal neli koolipidu, mille läbiviimisele aitas aktiivselt kaasa lastevanemate komitee.

Kütet varuti õpilaste, õpetajate ja teenistujate kaasabil. 1947. aasta suvel töötati välja Lehtse Turbarabas 7o4 tööpäeva jooksul 5o3 tonni turvast ja valmistati 5o tööpäeva jooksul 5o rm küttepuid, mille kohalevedu toimus lastevanemate kaasabil.[1]

Kooli raamatukogusse osteti juurde 14o raamatut. Eriti loeti populaarteaduslikku ja ühiskondlik-poliitilist kirjandust.

Kooliaia korrastamisele pöörati alates sellest õppeaastast suurt tähelepanu. Kinnitati kooliaia korraldav komisjon (õpetajad S. Kaber, L. Koppel, H. Tamm ja õppealajuhataja J. Kroon), kes koostasid aia väljaarendamise plaani ja asusid selle elluviimisele.[2]

Tehti algust ka kooli juures asuva spordiväljaku korrastamisega. Iga õpilane alates 5. klassist pidi töötama spordiväljakul vähemalt 5 tundi.[3]

---

[1] Tapa Keskkooli 1947/48. õppeaasta tegevuse ülevaade.

[2] Õppenõukogu protokoll nr. 16, 18. märtsil 1948. a.

[3] Tapa Keskkooli 1947/48. õppeaasta tegevuse ülevaade.

1948/49. õppeaastaks oli Tapa Raudtee Kooli õpilaste arv kasvanud, mispärast algkoolihoonest jäi keskkooli kasutada ainult 4 klassiruumi. Ruumikitsikuse tõttu tulid kabinettide ja raamatukogu ruumid võtta klassiruumidena kasutusele. Raamatukogu, punanurk ja pioneeride tuba paigutati kõik ühte ruumi.[1]

1948. aastal muudeti kooli alluvust. Seoses maakondade piiride muutmisega läks kool alates 1. oktoobrist Virumaa alluvusse. Ka hiljem muutus alluvus veel mitmel korral: alates 1. oktoobrist 1950. a. seoses Tapa rajooni moodustamisega kuulus kool Tapa rajooni alluvusse ning 1962. a. - Paide rajooni alluvusse, mis oli tingitud Tapa rajooni likvideerimisest. Alates 1. jaanuarist 1965. a. kuulub kool Rakvere rajooni alluvusse.[2]

Algul asus õppe-katseaed ainult algkoolihoone juures. 1949/50. õppeaastal tehti algust veel teise õppekatseaia rajamisega Kooli tänavale, kuna eelmine aed oli väikeseks jäänud.[3]

Seoses hariduse laiendamisega sõjajärgsel perioodil kasvas Tapa Keskkoolil ka vajadus internaadi järele. Vajalikke ruume aga selleks ei olnud. Esialgu tuli internaadina kasutada kooliruume. Toitlustamine toimus õpilas-

---

[1] Tapa Keskkooli 1948/49 õppeaasta tegevuse ülevaade.

[2] Tapa I Keskkooli õiend ENSV Riiklikule Arhiivile.

[3] Õppenõukogu protokoll nr. 12, 31. jaanuaril 1950.a.

te poolt kokkutoodud toitainetega.[1] Internaati võeti ruumide kitsikuse tõttu õpilasi alates 8. klassist, kuna lähedal ei olnud teisi keskkoole.[2]

Kooli direktori Villem Vääni initsiatiivil veeti ära endine Pala koolimaja ja sellest valmis 1953. a. koolile internaadihoone üldpõrandapinnaga 222,3 m^2.[3] Palju tööd tehti hoone äravedamisel ja püstitamisel õpilaste ja õpetajate poolt ühiskondlikus korras.

Veelgi laiema mahu said ühiskondlike jõududega teostatud tööd direktori Väino Järve ajal.

1956. aasta algul asuti koolikrundi tarastamiseks materjali varuma. Meesõpetajad ja vanemate klasside õpilased töötasid metsa üles Tamsalu lähedal. Metsamaterjal veeti sealt kooli autodel Tapale saeveskisse.[4]

1956. aasta kevadel korrastati koolipark: juuriti välja üle 80 kännu, rajati pargi teid. Sellele tööle aitas kaasa ka tehnika. Terve koolipark tarastati (üldpikkusega 420 m) õpetajate ja lastevanemate ühiste jõududega.[5]

---

[1] Tapa Keskkooli 1944/45. õppeaasta tegevuse ülevaade.

[2] Juhan Sepalt saadud suulised andmed. Praegu töötab Kose-Lükati Sanatoorses Internaatkoolis direktori asetäitjana õppekasvatustöö alal.

[3] Tapa I Keskkooli pass, 1960-1966, lk. 19.

[4] Juhan Sepalt saadud suulised andmed.

[5] Tapa Keskkooli õppe-katseaia ja naturalistide ringide töö iseloomustus, 1956. a., lk. 4.

Kopp aitab kaasa kändude välja juurimisele.

R. Kaljola
foto, 1956

Sama lauamaterjali kasutati ka kasvuhoone rajamiseks. Kivid kasvuhoone jaoks vedas kooli autoga kohale õpetaja Juhan Sepp praeguselt Tapa linna staadionilt. Pottsepatööd teostas Gustav Undela.[1] Omalt poolt aitasid kasvuhoone rajamisele 1956. a. kevadel kaasa ka õpilased. Kasvuhoone põrandapinna suuruseks oli 40 m^2 (10 x x 4 m).

---

[1] Gustav Undela töötab Tapa I Keskkoolis alates 1945. aastast elektrik-lukksepana.

Kasvuhoone rajamine.

R. Kaljola
foto, 1956

Peale selle rajati sama aasta kevadel ka geograafia-väljak, istutati 310 m hekki ja rajati uus kiviktaimla peahoone ette.[1] Samuti laiendati õppe-katseaedade maa-ala. Kui aedade suurus 1955. a. oli 3810 m^2, siis 1956.a. maist kasvas see 4900 m^2.[2]

1958. aasta kevadel alustati pingsate töödega kooli juures. Taheti väärikalt vastu minna kooli 40. aastapäe-vale. Selleks kujundati kooli ümbrus, viidi vesivarustus

---

[1] Tapa Keskkooli õppe-katseaia ja naturalistide ringide töö iseloomustus, 1956. a., lk. 4.

[2] Hilja Tamme kontrolltöö "Õppe-katseaed polütehnilise hariduse süvendajana, 1956. a., lk. 4.

õppe-katseaeda, sinna rajati ka aiamajake. Peahoone juurde rajati purskkaev ja algkoolihoone juures teostati tarastamistööd.[1]

Kooli 4o. aastapäeva tähistamine toimus 28. veebruaril ja 1. märtsil 1959. a. Selleks ajaks korraldati õpilastööde näitus ja suur kontsert. Trükiti kutsed ja aastapäeva pidustuste kavad (vt. lk. 35).

1958/59. õppeaastal arutati õppenõukogus esmakordselt küülikukasvatust. See oli tingitud asjaolust, et pioneeridele ja õpilastele soovitati sel ajal aktiivselt tegelda küülikukasvatusega.[2] 1959. aasta suvel rajati kooli õppe-katseaeda ühiskondlike jõudude kaasabil küülikufarm, kus kasvatati üles 3oo küüliku ümber. Küülikufarmi alla rajati juurviljakelder.

Igal aastal võttis kool osa linnas korraldatavatest demonstratsioonidest. Kanti lippe, loosungeid, kooliembleemi, pioneeriatribuutikat ja muid vahendeid. 1959. a. valmistasid õpilased kooli peahoone maketi, mis ka rongkäigule kaasa võeti.

---

[1] Õppenõukogu protokoll nr. 12, 15. oktoobril 1958. a.

[2] Õppenõukogu protokoll nr. 12, 15. oktoobril 1958. a.

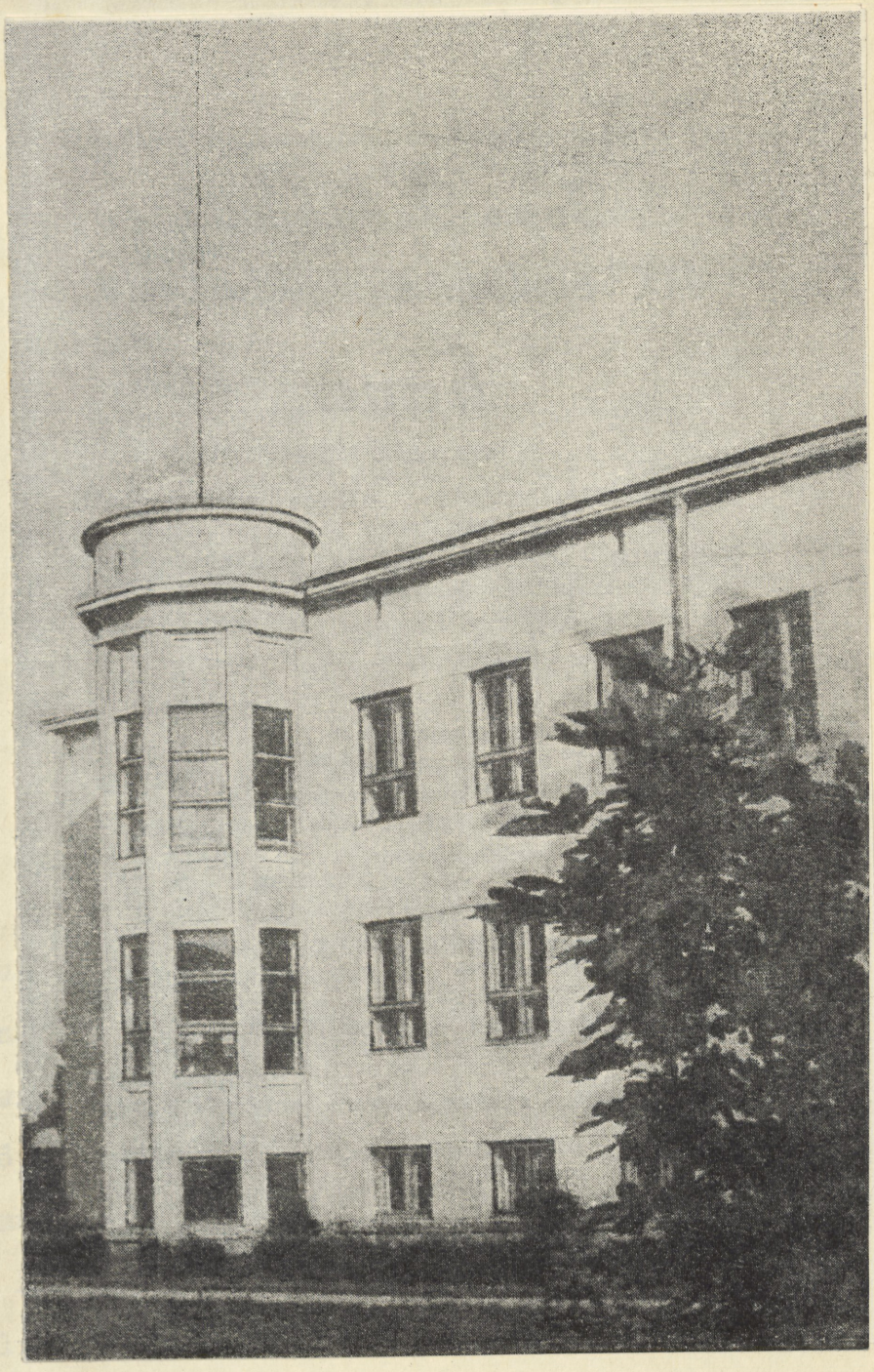

Tapa Keskkooli

40. aastapäeva pidustuste kava.

Õpilased kannavad 1959. a.
maipidustuste demonstratsioonil kooli maketti.

R. Kaljola
foto, 1959

Kuigi kool sai 1953. aastal uue internaadihoone, rahuldas see ainult esialgse vajaduse. 1959. a. oli internaadis juba üle 80 õpilase. Magati isegi kahekesi ühes voodis, mis oli muidugi lubamatu. Internaati vajavate õpilaste arv üha kasvas ning 1960. a. ei suutnud internaat enam kõiki soovijaid mahutada. Ruumikitsikust sai lahendada alles 1962. aastal, mil seoses Tapa rajooni likvideerimisega vabanes linnas ruume ning kooli käsutusse anti Tapa rajooni Sõjakomissariaadi maja.[1]

---

[1] Laine Rajurilt suuliselt saadud andmed.

1961. aastast hakati Tapa Keskkooli nimetama Tapa I Keskkooliks, kuna senine vene õppekeelega 8-klassiline kool oli kasvanud juba keskkooliks ja läks Eesti NSV Haridusministeeriumi alluvusse. Vene õppekeelega kooli hakati nimetama Tapa II Keskkooliks.

Õppetöö toimus 1961/62. õ.-a. ikka endiselt kahes vahetuses. Hommikupoolikul käisid koolis vanemate klasside õpilased (alates 5. klassist) ja õhtupoolikul 1.-4. kl. õpilased. Töö korraldamine oli kooli juhtkonnal küllaltki raske. Koosolekuid sai pidada tavaliselt hilja õhtul ja peamiselt kolmapäeviti, sest siis ei töötanud õhtukool ning kõik õpetajad said osa võtta.

Järjest suurenev õpilaste arv püstitas vajaduse uue koolihoone järele. Kuigi vene õppekeelega keskkoolile ehitati 1957. a. uus koolihoone, ei rahuldanud see viimase vajadusi. Algkoolihoonet tuli ikka endiselt kasutada kahe kooli peale.[1]

Tänu nõukogude valitsuse järjekindlale hoolitsusele kasvava põlvkonna eest võetigi plaani uue koolihoone ehitamine. 1962. a. alustati tehnilise dokumentatsiooni valmistamist. Uue koolihoone asukohaks valiti Tapa linna turuplats. Viimane viidi üle raudtee ääres olevale vabale maa-alale. 1963. a. mais alustati Paide Mehhaniseeritud Ehituskolonn koolihoone ehitustöid. Eemale ei jäänud

---

[1] Endel Vahersalult saadud andmed.

ka õpilased, õpetajad ja lastevanemad, kes kokku töötasid koolimaja ehitusel üle 15 tuhande töötunni.[1] Kooli komsomolikomitee saatis suvel kommunistlikele noortele kutsed, et aidata viimaste tööde lõpetamisele kaasa. See üleskutse leidis õpilaste seas elavat vastukaja.[2] Tehti ära suur töö ruumide puhastamisel ja ümbruse korrastamisel. Nii valmis 1964/65. õppeaasta alguseks uus koolihoone. Palju tööd nõudis õpetajatelt ja õpilastelt õppevahendite ja inventari üleviimine endisest koolihoonest, mis jäi Tapa II Keskkooli kasutusse, uude koolimajja.

1. septembril 1964. a. kogunes palju linlasi Tapa I Keskkooli uue hoone avaaktusele. Kell 1o hommikul sammus läbi linna koolimaja juurde üle 9oo liikmeline õpilaste kolonn. Aktuse avas Tapa Linna TSN Taäitevkomitee esimees F. Seidelberg. Järgnesid sõnavõtud kooli direktorilt H. Salmistolt, rajooni täitevkomitee esimehe asetäitjalt E. Hesmalt, haridusosakonna juhatajalt H. Saarmannilt, EKP Tapa Tööstusliku Tootmise Komitee sekretärilt P. Smirnovilt ja teistelt. Loeti ette tervitustelegrammid endistelt Tapa I Keskkooli kasvandikelt ja teistelt koolidelt. Kooli direktor H. Salmisto andis üle au-

---

[1] Ühiskondlike tööde registreerimise vihik koolimaja ehitamisel.

[2] Juhan Sepalt saadud andmed.

kirjad tublidele lastevanematele ja pedagoogidele, kes töötasid hästi koolimaja ehitamisel. Paide Mehhaniseeritud Ehituskolonni ülem V. Liiva andis kooli direktorile

Vaade uue koolimaja avaaktusele.

E. Vahersalu
foto, 1964.

üle traditsioonilise "kuldvõtme". EKP Tapa Tööstusliku Tootmise Komitee sekretär P. Smirnov lõikas katki lindi, avades seega õpilastele uue haridusehoone.[1]

---

[1] H. Salmistolt saadud andmed.

Kooli direktor Harry Salmisto kõnelemas uue koolihoone avamisel.

E. Vahersalu foto, 1964.

Uus koolihoone, milles on kokku 145 ruumi, läks riigile maksma koos majandushoone ja heakorrastustöödega üle 4oo tuhande rubla. Klassidesse saadi uus mööbel.

---

[1] Uue koolihoone finants-eelarveline arvestus.

Õpetaja V. Ülesoo 1[b] klassiga
1964/65. õppeaastal

R. Kaljola
foto, 1965

Uues koolihoones on eraldi füüsika-, keemia-, bioloogia-, joonistamise, laulmise ja masinaõpetuse kabinetid.

Vaade keemiakabinetile.

E. Vahersalu
foto, 1964.

H. Salmisto 9ª klassiga
bioloogiakabinetis 1964/65. ô.-a.

R. Kaljola
foto, 1965

Vaade lauluklassile.

E. Vahersalu
foto, 1964

Õpetaja M. Kask 10^{b} klassiga füüsikakabinetis 1964/65. õ.-a.

R. Kaljola
foto, 1965

Eraldi paiknevad töökojad poeglastele metalli- ja puidutöö jaoks, kodunduse käbinet ning õppeköök. Kabinettidega kokku on koolihoones 27 õpperuumi. Seega sai kooli (kokku 27 klassikomplekti) viia alates 1964/65. õppeaastast tööle ühte vahetusse. See oli suureks saavutuseks kooli elus. Õpilastele loodi seega normaalsed õppimistingimused, sest ka algklasside õpilased said nüüd hommikupoolel koolis käia.

Ühes vahetuses töötamine lõi normaalsed tingimused klassiväliseks tööks, pikapäevarühma tegevuseks, internaadi õppetundideks ja kergendas ka õpetajate tööd. Laiad koridorid võimaldasid vahetundidel vabalt jalutada.

Ülal: vaade esimese korruse koridorile.
All: vaade esimeselt korruselt üles viivale trepile.

E. Vahersalu foto, 1964

Kehalise kasvatuse läbiviimiseks on nüüd kasutada võimla. Varem pidid tunnid toimuma aulas, sest eraldi võimlat vanas koolihoones ei olnud. Ka töökojad olid väikesed, ei jätkunud nii palju kohti, et õpilasi tööle rakendada. Isegi õpetajate toas ei olnud kohta iga õpetaja jaoks. Nüüd sai iga õpetaja endale laua ja kapi. Kui varem peeti õppenõukogu koosolekuid klassiruumis, siis nüüd avanes võimalus neid läbi viia otse õpetajate toas.

Vaade õpetajate tuppa.

V. Kondratjevi
foto, 1965

Kool sai ka ajakohase söökla, mis võimaldab korraga 130 õpilase toitlustamise. Söögisaalis asub ka kooperatiivi einelaud, mis teenindab õpilasi sooja einega.

Ülal: vaade einelauale.
All: vaade kööki.

E. Vahersalu fotod, 1964

Kooli raamatukogu, mille köidete arv on kasvanud üle 11 tuhande, sai avarad ruumid, mis võimaldasid sisse seada ka lugemissaali. Seal on vahetundidel rohkesti õpilasi.

Ka kooli laskesportlastele andis uus koolihoone spetsiaalse lasketiiru, mis võimaldab treeninguid hästi läbi viia. Kooli juurde rajati staadion, ehitati kasvuhoone ja autogaraaž õppesõidumasina jaoks.

Seoses uue koolihonne ekspluatatsiooni andmisega täiendati riiklike summade arvel ka õppevahendite baasi. 1964. aastal osteti juurde õppevahendeid füüsika kabinetti 2152 rubla, keemia kabinetti 365 rubla, bioloogia kabinetti 739 rubla ja joonistamise kabinetti 962 rubla väärtuses. Hulgaliselt saadi juurde ka teiste õppeainete jaoks vajalikke näitlikke vahendeid.[1]

Kõik see kinnitab, et nende aastate jooksul on loodud õpilastele vajalikud tingimused koolis edukaks õppimiseks ja klassiväliseks tegevuseks.

---

[1] Tapa I Keskkooli pass, 1960-1966, lk. 30.

II peatükk

Õppe-kasvatustöö põhisuunad aastail 1940 - 1965

Õppe-kasvatustöö põhisuunad on antud ajavahemikul mitmel korral muutunud. 1940. aastal nõukogude võimu taaskehtestamisega Eestis oli kooli põhiliseks ülesandeks õpilastele põhjalike ja kindlate teadmiste andmine ning õpilaste kasvatamine nõukogude patriotismi vaimus. Nendele üllastele eesmärkidele tõmbas kriipsu peale fašistlik okupatsioon. Kool pidi nüüd kasvatama fašistidele kuulekaid alamaid, kes oleksid valmis okupantide sõjamasina teenistusse astuma teiste inimeste ja rahvaste tapmise eesmärgil. Fašistide väljakihutamisega 1944.a. sügisel sai kool jälle hakata ellu viima nõukogude kooli üllaid eesmärke. Õpilases tuli jälle näha inimest, keda on vaja helge tuleviku ülesehitamiseks. Et seda aga edukalt teostada, pidi kool varustama noorukit põhjalike teadmistega ja vajalike praktiliste oskustega, kasvatama noorukist nõukogude patriooti, kes on lõpuni truu töölisklassi üritusele.

Peale nende nõukogude kooli ees seisvate üldiste eesmärkide püstitas kool üksikutel õppeaastatel oma konkreetsetest tingimustest lähtudes lähemad ülesanded ja

põhisuunad, millele taheti just ühel või teisel õppeaastal erilist tähelepanu pöörata.

1960. aastast on säilinud kooli üldtööplaanid, mis võimaldavad hilisema perioodi kohta neid küsimusi käsitleda. Varasemate aastate osas tuleb põhiliselt piirduda õppenõukogu protokollide materjalidega. Need aga ei anna alati vajalikku selgust. Nii näiteks Tapa Linna Algkooli okupatsiooniperioodi õppenõukogu protokollid käsitlevad ainult õpilaste vastuvõtmist ja koolist lahkumist, klassikursuse lõpetamist, õpilaste distsipliinirikkumise, ning viidatakse sellele, et arutati läbi need ja teised sissetulnud kirjad. Millised otsused aga vastu võeti, seda ei nähtu. Otsuste osas on ära toodud ainult need materjalid, mis puudutavad õpilastele tehtavaid korraldusi ja keelde.

1944/45. õppeaastast on õppenõukogu protokollid säilinud keskkooli osas, mis võimaldab lähemalt peatuda õppekasvatustööl.

1944/45. õppeaastal, peale koolide ühendamist, õppis koolis kokku 639 õpilast. Keskkooli osas töötasid klassijuhatajatena õpetajad.

Margarete Oder - 8^a kl.
Ferdinand Varje - 8^b kl.
Nikolai Oder - 9^a kl.
Selma Kaber - 9^b kl.
Velli Sepandi - 10. kl.
Salme Kask - 11. kl.[1]

---

[1] Õppenõukogu protokoll nr. 1, 21. novembril 1944.a.

Klassijuhatajate töö suunamiseks anti näpunäiteid. Õppenõukogu protokollis on kirjutatud: "Õppe- ja kasvatustöö tõhustamiseks on suur tähtsus klassijuhataja ja pioneeride-komnoorte koostööl. Klassijuhataja peab tegema selgitustööd, organiseerima, ta peab sõna tõsises mõttes juhtima oma klassi ja on vastutav klassi eest. Kool ega klass ärgu olgu isoleeritud - külastatagu üksteise tunde, noored õpetajad valigu endale patroonid. Klassijuhataja jälgigu, et tema klassis leiaksid tähistamist igasugused tähtpäevad."[1]

Keskkooli osas töötasid segaklassid, kuid 1.-7. kl. olid poeglapsed ja tütarlapsed eraldi klassides.[2]

Õppetööd raskendas õpikute puudumine. Õppetundide pikkuseks oli 30 min., sest kõik tunnid tulid läbi viia päevavalgusel. Teadmiste kontrollimiseks, süvendamiseks ja kordamiseks jäi väga vähe aega. Alles kevade poole, päevade pikenedes, saadi õppetunnid normaalsele pikkusele viia.

Hoolimata kõigist raskustest osutusid õpilased ja õpetajad niivõrd tublideks, et õppekavad võeti läbi ja aine omandati.[3] Antud õppeaasta õppeedukuse tase suudeti ületada alles 1949/50. õppeaastal (vt. lisa nr. 8). Ka õpilaste käitumisega olid asjad korras. Õpilaste käitumine oli väga hea, käitumishinde alandamisi ei olnud.[4]

---

[1] Õppenõukogu protokoll nr. 1, 31. jaanuaril 1945.a

[2] Sealsamas.

[3] Tapa Keskkooli 1944/45. õppeaasta tegevuse ülevaade.

[4] Õppenõukogu protokoll nr. 4, 15. mail 1945.a.

Järgmisel õppeaastal püüti õpilasi endid rohkem rakendada distsipliini ja klassi- ning koolielusse puutuvate küsimuste lahendamisel. Kõikides keskkooliklassides valiti kolmeliikmelised klassikomiteed, kooli ulatuses aga seitsmeliikmeline õpilaskomitee. Õpilaskomitee esimeheks valiti Liidia Kiika (10. kl.), abiesimeheks Juta Ney (10. kl.) ja sekretäriks Laine Lalli (9. kl.)[1]

1945/46. õppeaastal loodi koolis metoodilised ringid. Need olid järgmised: 1) konstitutsioon, ajalugu ja maateadus, 2) eesti keel, 3) vene keel, 4) loodusõpetus, 5) matemaatika.[2] Samas kinnitati ka nimeliselt õpetajad üksikute metoodiliste ringide juurde. Nimekirjadest nähtub, et üksikud õpetajad, kes õpetasid mitut ainet, pidid ühtlasi mitmest ringist osa võtma. Nii kuulus Laine Koppel konstitutsiooni-, ajaloo- ja maateaduseringi ning ka eesti keele, loodusõpetuse- ja matemaatikaringi. Ka mitmed teised õpetajad pidid enam kui ühest ringist osa võtma. Ringides arutati mitmesuguseid metoodilisi küsimusi, mis puudutasid õppetundide läbiviimist ja õpetaja ettevalmistust tunniks.

Ka lastevanemate kaasahaaramisele hakati rohkem tähelepanu pöörama. Viidi läbi lastevanemate koosolekuid, mis põhiliselt toimusid klasside kaupa. Alates 1946.a. valiti lastevanemate komitee esindaja õppenõukogusse.

---

[1] Õppenõukogu protokoll nr. 2, 18. septembril 1945.a.

[2] Õppenõukogu protokoll nr. 5, 27. detsembril 1945.a.

Esimeseks lastevanemate komitee esindajaks õppenõukogus oli L. Sildam.[1]

1946. aasta algul toimus kooli õppe- ja kasvatustöö inspekteerimine, mille tulemused arutati läbi õppenõukogus. Koolide inspektorid B. Sööt ja A. Paluvee juhtisid tähelepanu sellele, et enam tuleb rõhutada kaasaegsust ja sotsialistlikku sisu õppematerjali käsitlemisel, millele senini ei osata koolis vajalikku tähelepanu omistada. Märgitakse, et kirjandite teemad peavad kooskõlas olema tänapäeva eluga, rohkem on vaja õpilasi aktiviseerida. Igas õppeaines tuleb kasutada kõiki võimalusi aine käsitluse sidumiseks tänapäeva elu ja poliitilise kasvatuse ülesannetega.[2]

1946/47. õppeaastast hakati 8. klassis õpetama saksa keelt, kuna sisseastujad olid kõik varem õppinud saksa keelt. Koolis õpetati fakultatiivselt ladina keelt. Tunnid toimusid kõikides keskkooliklassides 2 tundi nädalas. Ladina keele õpetajaks oli Linda Luik.[3] 11. klassis õpitii sel aastal ka selliseid aineid nagu psühholoogia ja pedagoogika. Esimesele oli eraldatud 2 tundi ja teisele 1 tund nädalas. Juba 10. klassis õppisid tütarlapsed lastehoidu 1 nädalatunniga.[4]

---

[1] Õppenõukogu protokoll nr. 2, 3. veebruaril 1946.a

[2] Õppenõukogu protokoll nr. 5, 14. märtsil 1946.a.

[3] Õppenõukogu protokoll nr. 22, 17. oktoobril 1946.a.

[4] Õppenõukogu protokoll nr. 22, 17. oktoobril 1946.a.

Tehes järeldusi eelnenud inspekteerimisest, püüti nüüd kasvatustööd hakata teostama tol ajal moes olevate "poliitiliste momentide" näol. 1946/47. õppeaasta tegevuse ülevaates kirjutati: "Kasvatustöös taotleti ideelis-poliitilise taseme tõstmist kõigis tundides võimalikkude poliitiliste momentide näol". Seega püüti poliitkasvatustööd õppetundi kunstlikult sisse tuua, sidumata seda konkreetse materjaliga.

1947/48. õppeaastal nähti poliitkasvatustöö probleeme juba sügavamalt. Kooli metoodilistele ringidele tehti ülesandeks välja töötada kava kuidas poliitkasvatustööd viia tundidesse. Direktsiooni organiseerimisel tutvuti parimate klassijuhatajate (Virve Lalli jt.) tööplaanidega.[1]

Suuremat tähelepanu hakati 1947/48. õppeaastast omistama ka näitlikkustamisele ja näitlike õppevahendite valmistamisele. Iga aineõpetaja pidi esitama tema poolt soovitud uute õppevahendite valmistamise või vanade parandamise kava vastavale ainekomisjonile.[2]

Ka ainekomisjonid ise korraldati ümber.1948/49. õppeaastaks kinnitati järgmised ainekomisjonid:

1. Eesti keel ja kirjandus - juh. S. Kask
2. Ajalugu ja maateadus - juh. M. Peinar.
3. Vene keel - juh. V. Verhoustinski.

---

[1] Õppenõukogu protokoll nr. 3, 9. septembril 1947.a.

[2] Õppenõukogu protokoll nr. 4, 30. septembril 1947.a.

4. Matemaatika ja füüsika - juh. V. Sepandi.
5. Loodusteadus ja keemia - juh. S. Kaber.
6. Võõrkeeled - juh. M. Oder.
7. 1.-4. kl. õpetajate metoodiline koondis - juh. A. Teng.[1]

Ainekomisjonid pidid oma tööst õppenõukogule pidevalt aru andma, millest ka väga rangelt kinni peeti.

Algõpetuse metoodilise koondise aruandes märgitakse, et õpetaja F. Ruud kandis ette referaadi "Vigade parandamine ja õpilaste tööde kontroll". Viidi läbi 1.-4. kl. õpilaste vanemate koosolek, kus esineti ettekandega: "Kuidas võiksid lapsevanemad aidata õpilasi kodus õppetükkide ettevalmistamisel". Kolmandal veerandil külastati üle 30 tunni.[2]

Ajaloo ainekomisjoni aruandes märgitakse, et töö on toimunud plaanikohaselt. On peetud kaks töökoosolekut, kus esinesid õpetaja E. Litter referaadiga "Tunni tööplaanide koostamine ja õppekavad" ja õpetaja V. Lalli referaadiga "Kuidas toimida, kui õpperaamat ja ametlik õppeprogramm ei ühtu". Viidi läbi üks lahtine tund ja külastati kaheksa tundi. Ka teised ainekomisjonid külastasid rida tunde. Nii külastas eesti keele ainekomisjon 20 tundi, loodusõpetuse ainekomisjon 26 tundi jne.[3]

---

[1] Õppenõukogu protokoll nr. 2, 30. augustil 1948.a.

[2] Õppenõukogu protokoll nr. 18, 1. aprillil 1949.a.

[3] Õppenõukogu protokoll nr. 18, 1. aprillil 1949.a.

1948/49. õppeaastal kinnitati noortele õpetajatele patroonid, kes pidid neid abistama. Nii oli näiteks Laine Koppeli patrooniks H. Tamm ja M. Peinar ning Lembit Tamme patrooniks E. Vahersalu.[1] Nähtavasti patroonide töö praktiliselt ei toimunud, sest õpetajad ise ei tea, kes olid nende patroonideks või et üldse sellised olid, ja ka patroonid ise ei mäleta sellest tööst midagi.[2]

1948/49. õppeaastal hakati rohkem huvi tundma õppeedukuse vastu ja kavandati abinõusid selle tõstmiseks. Õppenõukogus võeti vastu sellekohane otsus, mis seisnes järgmises:

1. Õpetaja ettevalmistus tunniks peab olema täisväärtuslik.
2. Põhjalikult selgitada puudumise põhjusi, et vältida puudumist.
3. Nõrgalt edasijõudvatele õpilastele tuleb kindlasti korraldada reeglipäraselt järeleaitamise tunde.
4. Klassijuhatajad peavad kindlasti jälgima õpilaste kodust tööd.
5. Klassijuhatajad seadku sisse ametlikud tunnid, millal lapsevanemad saaksid küsida nõu õpilaste suhtes ja õpilased ise saaksid kasutada klassijuhataja abi, kui see vajalikuks osutub.

---

[1] Õppenõukogu protokoll nr. 5, 25. septembril 1948.a

[2] Endel Vahersalu, Hilja Tamme ja Laine Koppeli mälestused.

6. Pidurdada õpilaste liiga aktiivset osavõttu ringide tegevusest, et see ei takistaks otsest õppetööd.
7. Tuleks rakendada vanemaid õpilasi nooremate abistamiseks.[1]

Kõik need vastuvõetud otsuse punktid olid konkreetsed ning vajalikud ja ei ole oma aktuaalsust ka praegu kaotanud. Eeskuju võiks praegu võtta näiteks viiendast punktist.

Seda head otsust ilmselt ei viidud ellu, sest õppeedukuse tase ei tõusnud.

Aine komisjonides pöörati suurt tähelepanu kordamisele. Vastavalt ainekomisjoni soovitusele teostati kordamist nooremais klassides lugemispalade võistluslugemise ja jutustamise kaudu, keeleõpetuse osas aga kasutati vastavaid kordamisharjutusi ja rohkesti kombineeritud kirjalikke töid. Vanemates klassides kasutati kordamisel küsimuste-vastuste meetodit, kirjalikke kordamistöid ja kordamist põhilisi küsimusi haaravate kordamisteemade kaupa. Kordamise raames valmistusid üksikud õpilased põhjalikult ette mingi teema ja esinesid siis referaadiga.[2]

1949/50. õppeaastal hakati õppeedukuse tõstmiseks korraldama pühapäevast järelõppimist õppetöös mahajää-

---

[1] Õppenõukogu protokoll nr. 18, 1. aprillil 1949.a.

[2] Õppenõukogu protokoll nr. 21, 28. aprillil 1949.a

1950.a. lõpetajad. Esimeses reas vasakult paremale 4. õpetaja E. Litter, 5. - direktor N. Oder ja 6. - õpetaja H. Tamm.

Endel Vahersalu foto, 1950

nud ja koolist puudunud õpilastele. Seega ei asutud nende põhjuste likvideerimisele, mis tingisid madala õppeedukuse, vaid otsiti hädaabinõusid antud olukorrale. Samuti hakati rakendama klassikoosolekuid selleks, et aktiviseerida mahajäävaid õpilasi. Nende õpilaste, kes õppetöös maha jäid, vanemaid hakati kutsuma kooli, et koos kavandada abinõud õpilase süstemaatiliseks õppimiseks. Viimased abinõud olid vajalikud.

1950/51. õppeaastal hakati klassijuhatajate nõupidamisi pidama vähemalt üks kord kuus. Klassijuhatajailt hakati nõudma aru klassis esinenud puudulike hinnete kohta. Kõige vähem tuli aga halva õppimise eest vastust anda õpilasel endal. See ei olnud muidugi õige. Distsipliini tugevdamise eesmärgil seati klassides sisse õpilaste kiituste ja laituste vihik, klassijuhatajatundides arutati läbi korrapidaja õpilase kohustused ja kontrolliti õpilasreeglite tundmist. Klassijuhataja pidi igast puudulikust hindest vanemaile tingimata teatama.[1] Keskkooli osas oli seda raske teha, sest õpilaspäevikuid seal ei kasutatud. Õpilaspäevikud seati vanemates klassides sisse alles 1951/52. õppeaastal.[2]

1951/52. õppeaasta I veerandil oli palju mitterahuldavalt edasijõudvaid õpilasi. Jälle kavandati abinõud puudulike hinnete vältimiseks. Üks vastuvõetud

---

[1] Õppenõukogu protokoll nr. 11, 18. jaanuaril 1951.a.

[2] Õppenõukogu protokoll nr. 6, 4. novembril 1951.a.

Tartu Ülikooli Raamatukogu
ARHIIVKOGU

otsuse punkt puudutas ka õpetajate tööd. See kõlas järgmiselt: "Õpetajail, kelle ainetes on enam puudulikke, valmistada konspektid ette ja esitada direktorile või õppealajuhatajale läbivaatamiseks".[1]

Ilmselt võeti pidevalt vastu uusi otsuseid ja kavandati abinõusid õppeedukuse tõstmiseks, kuid samal ajal jäid otsused ellu viimata. Kooli direktsioon ei teostanud vajalikku kontrolli otsuste täitmise ja õpetajate sisulise töö üle.

1952. aastal revideeris 1.-7. veebruarini kooli Eesti NSV Haridusministeeriumi brigaad. Revideerimise aktis märgiti, et klassijuhatajatundides arutati enamikus õppeedukust, vähe oli läbi viidud vestlusi nõukogude patriotismi teemadel. Õpetajail soovitati põhjalikult tundma õppida partei ajalugu, kooli direktoril ja õppealajuhatajal aga rohkem kontrollida õpetajate tööd. Rahule ei jäädud ka vene keele õpetamise tasemega. Komsomoliorganisatsiooni puuduseks loeti seda, et ta oli eraldunud õpilastest.[2]

Seoses Villem Vääni[3] asumisega kooli direktori töökohale hakati õppenõukogus rohkem arutama õppe-kasvatus-

---

[1] Õppenõukogu protokoll nr. 7, 20. novembril 1951.a.

[2] Akt Tapa Keskkooli õppe-kasvatustöö kontrollimise kohta ajavahemikul 1.-7. veebruaril 1952.a.

[3] Villem Vään omas keskpedagoogilise hariduse. Ta tegi kaasa Suure Isamaasõja rindeteedel ning töötas enne Tapa Keskkooli asumist Saksi Lastekodu ja Saksi 7 kl. Kooli direktorina ja seejärel Kadrina MTJ Poliitosakonna ülemana.

töö küsimusi. Neid küsimusi vaagiti põhjalikult ning võeti vastu üksikasjalised otsused, mis põhilised ka ellu viidi. Palju pöörati tähelepanu pioneeri- ja komsomolitööle. Püüti parandada ka ametiühingu tööd, eeskätt tootmiskomisjoni tööd, suunates selle kooli õppe-kasvatustöö ülesannete täitmisele. Tootmisnõupidamistel arutati õppe-kasvatustöö taseme tõstmist, distsipliini tugevdamist, tööd lastevanematega ja eksamiteks ettevalmistamist.[1]

Endiselt pöörati suurt tähelepanu kordamise metoodikale. Rõhutati, et korrata tuleb teemade järgi. Ei tohi kuhjata kordamist eksamieelsete päevadele, sest need peaksid olema puhkuseks. Kordamine peaks olema mitte õpitu meenutamine, vaid õpitu süvendamine. Kordamisel loeti seda veaks, kui tungiti pisiasjadesse. Iga õpetaja pidi koos neljanda veerandi tööplaaniga koostama ka kordamisplaani. Rõhutati ka seda, et kordamisel oleks rohkem vaja kasutada õppefilme, diapositiive, ekskursioone, tabeleid, skeeme jne.[2]

1953/54. õppeaastal tehti koolis juba mõndagi ära õppetöö lähendamisel tegelikule elule. Õppematerjali läbitöötamisel toetuti tegeliku elu näidetele ning tootmisele. Korraldati rida ekskursioone tegeliku tootmisega tutvumiseks. Nooremad õpilased teostasid õppe-katseaias redise-, aedherne-, põldoa-, kaalika-, sibula- jt. külvi ning nende

---

[1] Õppenõukogu protokoll nr. 16, 11. aprillil 1952.a.

[2] Sealsamas.

kasvu jälgimist ja maa korrashoidu. Valmistati kollektsioone lehtedest, seentest, valmis samuti maapinnakihtide makett, album "Meie maa ônnelik noorus" jne.[1]

Füüsikas tutvuti mitmesuguste energialiikide tootmisega. Sel eesmärgil korraldati ekskursioone elektrijaama, raudtee depoosse ja mujale. Geograafiatundides ôpiti maastikul orienteerumist ja plaanistamist. Matemaatikatundides teostati praktilisi pindalade ja ruumalade mõõtmisi, sihi ajamist, kauguste ja kõrguste mõõtmisi. Mõõtmise tulemuste alusel koostati ülesandeid ja lahendati neid. Teostati samuti arvutusi masinaelementide, nagu rihmülekande, hammasülekande jne. kohta. See kõik aitas kaasa ôpilastele polütehnilise hariduse aluste andmisele.[2]

Kooli direktor Villem Vään hoolitses omamoodi selle eest, et ôpilased kõiki kooli töötajaid tervitaksid. Ta paigutas kõik ôpetajad lava ette ja tutvustas ôpilastele. Sama tegi ta ka kooli teenindava personaliga.[3] Peale seda pidid ôpilased kõiki tervitama, ei saanud enam vabandada,

---

[1] Aruanne ôppetöö polütehniseerimisest Tapa Keskkoolis 1953/54. ôppeaastal.

[2] Sealsamas.

[3] Juhan Sepalt saadud andmed.

Tapa Keskkooli ôpetajad 1954.a. mais.

R. Kaljola foto, 1954

mittetundmisega. Oma õpetajatesse[1] suhtus V. Vään lugupidamisega ja alati toetas neid.

Kooli ulatuses teostas V. Vään kontrollretki aktiivi kaasabil kooli sisekorra eeskirjade täitmise, puhtuse ja internaadi töö jälgimiseks. Viimases rakendati 1954/55. õppeaastal tööle õpilasaktiiv. Kõiki küsimusi internaadis otsustas internaadi nõukogu. Seati sisse internaadi korrapidajad. Internaadi nõukogu jälgis õpilaste õppeedukust. Viimase pidevaks kontrollimiseks koostati tabel, kuhu märgiti kõigi puudulikke hindeid saanud õpilaste nimed. Nõrgematele õpilastele organiseeriti abistamist, millel aitasid kaasa ka aineõpetajad. Internaadis elunevast 81-st õpilasest jäi klassikursust kevadel kordama 3 õpilast. Internaadis organiseeriti õpilaste vaba aja veetmist: korraldati raadio ühiskuulamist, ajalehtede lugemist, diafilmide demonstreerimist, mitmesuguseid mänge, kino ühiskülastusi,

---

[1] Vt. õpetajad lk. vasakult paremale:
I rida: L. Tamm, A. Kangur, L. Eisler, õppealajuhataja J. Kroon, direktor V. Vään, õppealajuhataja V. Sepandi, A. Teng, F. Ruud, L. Rohussaar.
II rida: majandusjuhataja E. Rajur, H. Raik, V. Ülesoo, L. Üüde, A. Kaldoja, M. Peinar, E. Randoja, A. Smolina, E. Koppelmann, M. Sepp, L. Lemnits.
III rida: E. Vahersalu, H. Sepandi, S. Jänes, Linda Tamm, E. Sepp, H. Tamm, kasvataja L. Rajur, E. Rumberg, S. Kask.
IV rida: H. Sepp, M. Kroon, R. Metsjärv, R. Männamaa, A. Elhi, B. Paul, R. Plank, K. Silvet, A. Aru.

internaadi puhkeõhtuid jt. Õpilased andsid välja ka internaadi seinalehte. Kasvatajatena töötasid Laine Rajur ja Juhan Sepp.[1]

1955/56. õppeaastal jõudsid polütehnilise õpetuse teostamise küsimused õppenõukogu päevakorda. Määrati kindlaks kooli polütehniseerimise peamised teed, mis seisnesid järgmised:

1) näitlikkuse suurendamine ja katsete laialdane kasutuselevõtmine loodusteaduste - füüsika, keemia ja bioloogiaaluste õpetamisel;
2) mitmesuguste tehnika ja tootmisalaste näidete lülitamine õppetöösse ning põhiliste loodusteaduste ja seaduspärasuste selgitamine nende varal;
3) õpilaste praktiliste laboratoorsete tööde, eriti tehnilise sisuga tööde maksimaalne arendamine;
4) hästi ettevalmistatud tootmisalaste ekskursioonide läbiviimine;
5) vaatluste ja katsete teostamine tehnika ja põllumajanduse alal;
6) osavõtt massilisest ühiskondlikult kasulikust tööst, millel on kasvatuslik tähtsus. Peale selle nähti ette õppe-katseaia laiendamine ja kasvuhoone ehitamine ning suvelaagri organiseerimine "Valguse" kolhoosis, kus suunata õpilasi praktilisele tööle põllumajanduse ja loomakasvatuse alal.[2]

---

[1] Aruanne Tapa Keskkooli internaadi õppe- ja kasvatustöö kohta 1954/55. õppeaastal.

[2] Õppenõukogu protokoll nr. 1o, 17. aprillil 1956.a.

1955/56. õppeaastast hakati kasutama teatamist õpilaste vanemate töökohale nende vanemate suhtes, kes hooletult suhtuvad oma laste kasvatamisesse.[1] Sellega kasutati ära töökohtade partei-, komsomoli- ja ametiühinguorganisatsioonide abi nende vanemate mõjutamiseks. See andis positiivseid tulemusi.

Seoses eksamite ärajäämisega üleminekuklassides hakati rohkem rõhku panema õpilaste jooksvale hindamisele ja teadmiste kontrollile. Eksamite ärajäämine kergendas õpilaste töökoormust kevadel.

Alates 1955/56. õppeaastast on arutatud õppe-kasvatustöö küsimusi ka tootmisnõupidamistel, klassijuhatajate koondises ja ka ainult teatava osa õpetajatega nagu näiteks 8. kl. aineõpetajatega. Samuti on toimunud ühiseid koosolekuid teenistujatega kooli sisekorraeeskirjade väljatöötamiseks. Samuti toimus direktsiooni nõupidamisi mitmesugustes õppe-kasvatustöö küsimustes. Nende läbiviimise initsiaatoriks oli kooli direktor Väino Järv.

Tootmisnõupidamisel, mis toimus 10. aprillil 1957.a., kus tehti kokkuvõte III õppeveerandi kasvatustöö tulemustest, märgiti madala õppeedukuse põhjuste seas ära mittejõukohaseid õppeprogramme. Näiteks ei näinud 10. klassi füüsika programm üldse ette aega kordamiseks.[2] Ka järgmisel,

---

[1] Õppenõukogu protokoll nr. 10, 17. aprillil 1956.a.

[2] Tapa Keskkooli tootmisnõupidamiste protokolliraamat, alustatud 1955.a., lk. 52.

Direktor Väino Järv oma kabinetis

R. Kaljola foto

s.o. 1957/58. õppeaastal olid keskpunktis õppe-kasvatustöö küsimused. 16. jaanuaril 1958.a. toimunud tootmisnõupidamisel märgiti, et peamine osa õppetunnist tuleb pühendada uue materjali läbitöötamisele, kusjuures tuleb kasutada võimalikult palju näitlikkust. Ka kodus antava töö osas kehtestati nõue, et seda tule tunnis enne vajalikult selgitada. Püüti samuti reguleerida õpilaste töökoormust. Klassijuhataja pidi kontrollima, et klassiväline töö, kontrolltööd ja koduste ülesannete täiendav andmine ei kuhjuks ühele ja samale päevale.[1]

---

[1] Tapa Keskkooli tootmisnõupidamiste protokolliraamat, alustatud 1955.a., lk. 52.

1959.a. algul tehti selgitustööd õpilastele ja lastevanematele sooja toidu vajalikkusest õpilaste tervise ja õppetöö seisukohalt. Kooli peahoone õpilastele organiseeriti sooja eine saamine kooli sööklas ja kõrvalhoone õpilastele lähedal asuva Tapa Tarbijate Kooperatiivi söökla ruumides. Toitlustamist alustati 18. jaanuaril 1959.a.[1]

Vaadeldaval etapil, s.o. aastail 1945 - 1959, oli õppe-kasvatustöö põhiülesandeks õpilastele kindlate ja püsivate teadmiste andmine ja õpilaste kasvatamine nõukogude patriotismi vaimus. Selleks, et õpilasi paremini õpetada ja kasvatada toimus vastav ideelis-poliitiline ja metoodiline töö õpetajatega ning ka lastevanemaid mobiliseeriti vajaliku kasvatustöö teostamisele.

Kogu antud etapi ulatuses, alates 1945. aastast, pöörati palju tähelepanu koolisisesele metoodilisele tööle, mille tõhustamise tulemusena püüti saavutada õppeedukuse tõusu. Kooli ees seisvate õppe-kasvatustöö ülesannete lahendamisele haarati kaasa ka kooli pioneeri- ja komsomoliorganisatsioon, millest lähemalt kolmandas peatükis. Kommunistlike noorte tööd suudeti vajalikult aktiviseerida alates 1950. aastast ja pioneeriorganisatsiooni tööd 1951. aastast. Selleks ajaks kasvas õpilaste aktiiv, kellele sai toetuda. Internaadi osas suudeti õpilaste aktiiv tööle rakendada alates 1954/55. õppeaastast. Alates 1953. aastast püüti lähendada elule ning kolm aastat hiljem tehti esimesi samme

---

[1] Tapa Keskkooli tootmisnõupidamiste protokolliraamat, alustatud 1955.a., lk. 108.

polütehnilise õpetuse osas. Seega oli valmistatud pinda selleks, et alates 1959/60. õppeaastast teostada õppetööd seaduse "Kooli ja elu sidemete tugevdamisest ning haridussüsteemi edasiarendamisest Eesti NSV-s" valgusel.

Vastavalt seadusele "Kooli ja elu sidemete tugevdamisest ning haridussüsteemi edasiarendamisest Eesti NSV-s" nähti ette peale riiklike summade organiseerida ulatuslikult kolhooside ja teiste kooperatiivsete organisatsioonide abi koolide materiaalse baasi tugevdamiseks. Selline koosolek toimus Tapa Keskkoolis sotsialistliku ühiskonna printsiipide vastu. Õpetamise ja kasvatamise juhtmõtteks nõukogude koolis peab saama õpetamise tihe side tööga, kommunistliku ülesehitustöö praktikaga.[1]

Ühiskondlikult kasuliku töö üheks osaks oli iseteeninndamine, mis viidi koolis sisse alates 1959. aasta algusest, kuid õige hoo sai alles 1959/60. õppeaasta teisest poolest, pärast vastava juhendi ilmumist.

Töökasvatuse oluliseks koostisosaks sai alates 1960. a. kevadest õppepraktika 5.-8. klassini ja ka nendes üheksandates ja kümnendates klassides, kus ei oldud veel üle mindud tootmisõpetusele.[2] Tootmispraktika viidi läbi 1960. a. kevad- ja suveperioodil, kuid oma õpetuslikku ja kasvatuslikku ülesannet ta veel ei täitnud. Ta kujunes lihtsalt

---

[1] Eesti NSV Haridusministeeriumi käskkirjad ja juhendid nr. 11, 1959, lk. 30.

[2] Eesti NSV Haridusministeeriumi käskkirjad ja juhendid nr. 3, 1960, lk. 29.

tööks, milleks ei antud isegi vajalikke juhendeid ega õpetatud ratsionaalsemaid töövõtteid.[1]

Suureks pöördepunktiks kooli õppe-kasvatustöös kujunes 1960/61. õppeaasta, mil kool läks üle tootmisõpetusele. Sel õppeaastal viidi tootmisõpetusele üle ainult 9. klass, kus hakati õppima autoremondilukksepa eriala Tapa Autobaasi nr. 21 töökodades ja kaubandustöötaja eriala Tapa Rajooni Tarbijate kooperatiivi Liidu baasil.[2] Järgmisel õppeaastal lisandusid nimetatud erialadele veel ehituspuusepa eriala Tapa Remondi- ja Ehitusvalitsuse ja ühiskondliku toitlustamise eriala Tapa Tarbijate Kooperatiivi baasil. Kuna Tapa Remondi ja Ehitusvalitsuse töökodades ei olnud võimalik mitut õpilasgruppi välja õpetada, siis alates 1962/63. õppeaastast viidi selle asemel 9. kl. sisse metallide mehhaanilise töötlemise eriala. Väljaõpet teostati Tapa Veduridepoos.[3]

Töö organiseerimisega baasettevõtetes oli esialgu väga palju raskusi õppuste läbiviimiseks ei eraldatud alati vajalikult inimesi, vaid neid saadeti komandeeringutesse, mistõttu jäid tunnid pahatihti ära. See oli tingitud asjaolust, et baasettevõte, kes teostas vastavat väljaõpet, ei olnud sellest huvitatud, kuna vastava eriala omandanutest nendele uusi töötajaid ei lisandunud. Ainult üksi-

---

[1] Õppenõukogu protokoll nr. 1, 29. augustil 1960.a.

[2] Koolipass 1960-1966, lk. 13.

[3] Sealsamas, lk. 14.

kud läksid vastavale erialale tööle. 1963. aastal läks 26 lõpetajast erialale tööle ainult 2 õpilast, 1964. a. 39 lõpetajast 3 ja 1965.a. 36 lõpetajast 2.[1]

Peale pikki vaidlusi ja ühiseid koosolekuid baasettevõtetega jõuti niikaugele, et sisustati vastavad õppeklassid (vt. lk. 81-82) Tapa Autobaasis nr. 21 ja Tapa Tarbijate Kooperatiivis. Kooli juurde rajati masinkirja klass, sest masinkirja õppimine kuulus samuti tootmisõpetuse programmi. Õppeklasside loomine võimaldas tootmisõpetust paremini läbi viia, kuna klassides oli olemas vajalik näitlik materjal.

Õppeklass Tapa Autobaasis nr. 21.

---

[1] E. Vahersalult saadud andmed.

Õppeklass Tapa Tarbijate Kooperatiivis

E. Vahersalu fotod, 1964

Õpilased masinkirja klassis.

E. Vahersalu foto, 1964

1964/65. õppeaastaks jõuti tootmisõpetusega niikaugele, et töö hakkas normaalselt kulgema. Tootmisbaasid eraldasid vajalikult oma töötajaid tööks õpilastega. Töö toimus mitte enam ainult kooliseinte vahel, vaid otse autobaasi töökodades, sööklates jne. Ka vastav pidev praktika tuli sooritada antud baasettevõtetes või ühiskondliku toitlustamise ettevõtetes ning kauplustes. See töö meeldis õpilastele ning erilisi nurisemisi töö raskuse või ebameeldivuse üle ei olnud. Töö liitis õpilasi, õpetas ületama raskusi, käituma distsiplineeritult, sundis neid igal sammul kontrollima oma käitumist. Teiselt poolt paranes ka töökultuur baasettevõtetes, sest vanemad seltsimehed pidid nüüd ka oma käitumist kontrollima.[1]

See muidugi oli asja üheks küljeks. Samal ajal ei olnud tundide vähesuse tõttu võimalik anda vajalikku erialalist ettevalmistust. Seega ei olnud lõpetaja veel täisväärtuslik eriala spetsialist. Ühtlasi kannatasid õpilaste üldhariduslikud teadmised, kuna tundide arv üldhariduslikele ainetele vähenes. Õppeprogrammid keskkooli osas suruti kokku, materjali tuli kiirustades läbi viia. Õpilased ei jõudnud eelmist materjali veel omandada, kui juba mindi uue lõigu juurde. Seega tootmisõpetuse sisseviimine kitsa eriala omandamiseks üldhariduslike ainete arvel ei ole end vajalikult õigustanud.

---

[1] E. Vahersalult saadud andmed.

Alates 1961/62. õppeaastast alustati keskkooli lõpuklassis uue õppeaine "Poliitiliste teadmiste alused" populaarse kursuse õpetamist.[1] Antud õppeainet hakkas õpetama kooli direktor Harry Salmisto.[2] See õppeaine, mida hiljem nimetati ühiskonnaõpetuseks, on olnud väga vajalik õpilaste silmaringi laiendamiseks ja teadusliku maailmavaate kujundamiseks. Õpilasi huvitas see aine.

Alates 1962/63. õppeaastast mindi üle kaheksaklassilisele koolikohustusele. Kaheksaklassilise koolikohustuse elluviimisega koolil ei olnud raskusi, sest ka varem töötasid 8-ndad klassid. Küll suurenes nende klasside täituvus 25 õpilase võrra. Seega vormiliselt oli kõik nagu lihtne ja korras, kuid sisulise koolikohustuse täitmisega oli raskusi. Üksikud õpilased ei saanud 8-klassilist haridust, sest nad langesid varem vanusega välja. Kool ei suutnud neile anda vajalikku haridust. Nii langes 1962/63. õ.-a. 4 õpilast, 1963/64. õ.-a. 2 õpilast vanusega välja omandamata 8. kl. haridust.

Koolikohustuse sisulisele täitmisele on kaasa aidanud pikapäevarühm, mis moodustati koolis 1961.a. ning töötab kuni käesoleva ajani. Pikapäevarühma suunati algklasside õpilased, kellel ei olnud kodus vajalikku järelvalvet või kellel oli raskusi õppimisega. Rühma töö on end täiesti õigustanud. Kasvataja Aade Nestor suutis tööd nii organiseerida, et enamik õpilasi lõpetas klassikursuse. Näiteks 1965.

---

[1] Eesti NSV Haridusministeeriumi käskkirjad ja juhendid nr. 3, 1961, lk. 32.

2 H. Salmistolt saadud andmed.

a. jäi 33 õpilased klassikursust kordama ainult üks õpilane. Soovijaid pikapäevarühma on olnud alati rohkem, kui on suudetud vastu võtta. Selle tõttu moodustatigi alates 1965/66. õppeaastast ka teine pikapäevarühm 5.-7. kl. õpilastele, kus kasvatajana asus tööle Hilda Kaer.[1]

Õppetundide efektiivsuse tõstmiseks püüti rakendada mitmesuguseid õppemeetodeid ja kasutada rohkem tehnilisi näitlukkustamisvahendeid. Näiteks püüti 1962/63. õppeaastal kasutada keeletundides haridusosakonna poolt soovitatud kommenteerivat meetodit. Selle meetodi propageerimiseks viidi läbi kaks näitlikku tundi. Kommenteeriva meetodiga püüti ennetada vigu ja arendada õigekeelsust.[2] Meetod ei leidnud laia kasutamist, kuna ta ei andnud soovitud tulemusi.

1963/64. õppeaastal viidi koolis läbi tehniliste vahendite, nagu epidiaskoobi, magnetofoni, filmoskoobi jt. kasutamiseks praktiline õppus. Peale seda leidsid tehnilised vahendid juba laia kasutamist õppetundides. Paljud õpe-

---

[1] A. Nestorilt saadud andmed.

[2] Õppenõukogu protokoll nr. 3, 21. novembril 1962.a.

tajad[1] (vt. lk. 87) nagu M. Ajaste, Ô. Oglas, E. Raudoja jt. suutsid õpilasi tundides hästi aktiviseerida, edukalt tööle rakendada, sisendada aine vastu huvi, mille tõttu ka õpilaste teadmised nende õpetajate ainetes olid põhjalikud ja püsivad.

Alates 1964/65. õppeaastast püüti haarata laia üldsust kaasa õpilaste õppeedukuse kontrollimisele. Asutustesse ja ettevõtetesse saadeti kord kuus hinnetetabelid, mis pandi asutuse teadetetahvlile välja. Selle algatajaks oli kooli

---

[1] Vaata pildil vasakult paremale

I rida: S. Kask, A. Nestor, õppealajuhataja A. Smolina, direktor H. Salmisto, õppealajuhataja J. Sepp, V. Kondratjev, E. Randoja, E. Koppelmann.

II rida: L. Lemnits, L. Üüde, S. Jänes, A. Kaldoja, E. Mets, G. Tiidumaa, T. Sillam, M. Rimm, N. Kaarna.

III rida: H. Raik, V. Ülesoo, L. Eisler, H. Neidek, L. Lepanen, M. Ajaste, Ô. Oglas, M. Miil, M. Sepp, A. Kangur, L. Rajur.

IV rida: L. Kents, M. Ojala, L. Tamm, M. Kask, L. Oglas, V. Laidvee, Sirje Kask.

Tapa I Keskkooli ôpetajad 1964.a. mais.

R. Kaljola foto

direktor H. Salmisto.[1] Need vanemad, kelle lapsed olid

H. Salmisto oma kabinetis.

R. Kaljola foto, 1965.

saanud puudulikke hindeid, tundsid endid puudutatuna ja see avaldas otsest mõju õpilasele. Esines juhtumeid, kus üksikud vanemad isegi käisid öösel kummiga neid puudulikke hindeid maha kustutamas.[2]

Ajavahemikul 1959-1965 oli õppe-kasvatustöö suunatud kooli ja elu sidemete tugevdamisele ja kaheksaklassilise koolikohustuse sisuliseks elluviimiseks. Õpilasi valmistati ette eluks ja tootvaks tööks. Selleks seati sisse tootmis-õpetus, tootmispraktika, organiseeriti iseteenindamine ja

---

[1] H. Smolinalt saadud andmed.

[2] H. Salmistolt saadud andmed.

hakati õpetama ühiskonnaõpetust. Järjest enam tähelepanu pöörati õpilaste järelevalvetuse likvideerimisele ja lastevanemate ning üldsuse kaasahaaramisele noorte õpetamiseks ja kasvatamiseks.

Koolil on õppe-kasvatustöö teostamisel sõjajärgsel perioodil välja kujunenud rida traditsioone, nagu 1. kl. õpilaste vastuvõtmine, abiturientidele lõpumärkida kätteandmine, viimase koolikella tseremoonia ja kooli pidulik lõpetamine ning kooli spordipäevad kevadel.

Esimese klassi õpilaste vastuvõtmine toimub põhiliselt järgmiselt: need õpilased tulevad kahekaupa käest kinni hoides aulasse ja istuvad ette asetatud toolidele näoga saali poole. Sellele järgnevad lühikesed tervitused ja antakse kätte õpilaspiletid. Lõpuklassi õpilased kinnitavad neile rinda lillekese või kingivad raamatu. Peale seda kõlab esimene koolikell.

Tapa I Keskkooli lõpumärgi eesmärgiks on aidata kaasa kooli traditsioonide kujundamisele, süvendada ühtekuuluvuse tunnet kõikide sama kooli lõpetanute vahel, tõsta õpilaskonna austust, armastust ja kohusetunnet oma kooli ja kollektiivi vastu. Kooli lõpumärk antakse kooli direktori poolt kooli üldkoosolekul 11. klassi õpilastele õppeaasta algul.[1] Päevakohase ettekandega esineb kooli direktor. Abituriente tervitavad kaasõpilased, külalised ja klassijuhatajad. Õpilastele kinnitab lõpumärgi rinda klassijuhataja

---

[1] Tapa Keskkooli lõpumärgi kandmise põhimäärus. Kinnitatud 19. novembril 1957.a.

Lôpumärgi foto.

ja kooli direktor soovib neile käepigistusega jôudu kooli edukaks lôpetamiseks. Sellele on järgnenud ôhtul pidulik koosviibimine.

Lôpumärgi kandmise kaudu saavutatakse lôpetajate ühtekuuluvustunde süvendamine ning koolikollektiivi orgaanilis-te seoste tihendamine kôigi teiste nôukogude ühiskonna kollektiividega. Austuse, armastuse ja kohusetunde rôhutamisega tôstetakse kommunistliku distsipliini taset ja suunatakse

õpilasi harmooniliselt seostama isiklikke ja ühiskondlikke huve.[1]

Viimase koolikella tseremooniale sammuvad abituriendid orkestrihelide saatel. Nad istuvad ette näoga saali poole. Järgnevad tervitused ja loetakse ette kooli pedagoogilise nõukogu otsus õpilaste küpsuseksameile lubamise kohta. Peale seda kingivad esimeste klasside õpilased neile kevadlilli ja helistavad ka viimase koolikella.

Spordipäevad toimuvad kevadeti maikuus. Nad on kooli aastase sporditöö ülevaatuseks. Kõik üritused viiakse läbi kahe päeva jooksul. Alguses minnakse rongkäigus läbi linna staadionile. Õpilased sammuvad spordidressides klasside kaupa. Orkester on paigutatud keskele, et oleks hästi kuulda, sest õpilased peavad ju sammu pidama. Rivi lähem samuti üldkokkuvõtte punktide arvestusse. Staadionil rivistutakse näoga tribüüni poole. Järgneb raport kooli direktorile ning lühikesed tervitused ja informatsioon seoses võistlustega. Sportlikud üritused, millest võtavad osa kõik õpilased, kestavad poolteist päeva. Pidulikul lõpetamisel antakse alade võitjaile diplomid ja teatatakse klasside paremusjärjestus. Esikohtadele tulnud klassidele antakse juba varem väljapandud eripreemiad.

Kõik need traditsioonilised üritused on aidanud kaasa õpilaste kommunistlikule kasvatamisele.

---

[1] Tapa Keskkooli lõpumärgi kandmise põhimäärus.

Kogu õppe- ja kasvatustöö juhtijaks ja suunajaks on olnud kooli parteiorganisatsioon, mis moodustati 1957.a. Siis kuulus parteiorganisatsiooni ainult kolm inimest. Parteiorganisatsiooni read täienesid aasta-aastalt. 1959. aastal kuulus algorganisatsiooni kuus liiget ning 1965. aastal oli arvel juba 18 NLKP liiget ja 2 liikmekandidaati.[1] Parteialgorganisatsiooni sekretärina on töötanud Ilse Ševtšuk, Aino Karhu ja Luule Üüde. Parteialgorganisatsioon on pidevalt võidelnud kooli õppe-kasvatustöö taseme tõstmise õpetajate ideelis-poliitilise teadlikkuse tõusu, ateistliku kasvatustöö teostamise ja pioneeri- ning komsomoliorganisatsiooni töö parandamise eest.

Algorganisatsiooni tööd juhib viieliikmeline parteibüroo eesotsas sekretäri Luule Üüdega.

Kommunistid ise on pidevalt täiendanud end poliitiliselt ja metoodiliselt, on alati olnud teiste abistajateks ja nõuandjateks. Kommunistid Õ. Oglas, A. Smolina. E. Vahersalu jt. on oma isikliku eeskujuga, aktiivse töössesuhtumisega aidanud kaasa õpetajate ja õpilaste kasvatamisele.

Sõjajärgseil aastail on tehtud suur töö õpetajate pedagoogilise meisterlikkuse tõstmiseks. Metoodilises töös on püütud rakendada kõike uut, mis aitab kaasa õppe-kasvatustööle. Kõik selle, mis ei ole metoodilises töös andnud vajalikke tulemusi, on elu kõrvale tõrjunud.

---

[1] Aruanne Tapa I Keskkooli parteialgorganisatsiooni tööst ajavahemikul oktoober 1964 - september 1965.

Õpilaste teadmised on muutunud põhjalikumaks. Selle kujukaks kinnituseks on viimastel aastatel saavutatud head kohad täppisteaduste olümpiaadidel. Nii näiteks 1963/64. õppeaastal saavutasid Tapa I Keskkooli õpilased Paide rajoonis toimunud olümpiaadil matemaatikas (R. Roomeldi), keemias (A. Polokainen) ja füüsikas (T. Tamm) esimesed kohad. Mati Jõgi aga tuli vabariigis füüsika-olümpiaadil esimeseks. Ka 1964/65. õppeaastal saavutati Rakvere rajoonis matemaatikas (R. Roomeldi), füüsikas (R. Roomeldi) ja keemias (S. Leppik) esimesed kohad, vabariigis jäi A. Polokainen keemia-olümpiaadil kümnendaks ja T. Tamm füüsika-olümpiaadil seitsmendaks.[1]

Tapa I Keskkooli paljudest lõpetajatest on saanud silmapaistvad kultuuri- ja ühiskonnategelased nagu tuntud koolimees Aleksander Valsiner, Rakvere linna muusikaelu juht Jaan Pakk, kirjanik Osvald Tooming, luuletaja Kersti Merilaas, Eesti NSV teeneline kunstitegelane Jüri Variste, arhitekt Teddy Böckler, graafik Evi Tihemets, skulptor Kalju Reitel, luuletaja Linda Ruud, tuntud spordireporter Heino Mikkin, Tallinna Kunstiinstituudi dotsent Väino Tamm, Tallinna Polütehnilise Instituudi õppejõud Lembit Joorits ja Leo Paal, Tallinna Pedagoogilise Instituudi õppejõud Juta Nei, Aime Piiroja jt. Koolis on õppinud ka Eesti NSV rahvakunstnik Artur Rinne.

---

[1] G. Tiidumaalt saadud andmed.

Kõik see räägib sellest, et Tapa I Keskkool on suutnud kasvatada uue põlvkonna, kes edukalt ehitab uut - kommunistlikku ühiskonda.

III peatükk

Õpilasorganisatsioonide tegevusest ja klassivälisest tööst

Tapa I Keskkooli õpilasorganisatsioonidest on ajavahemikus 1945-1965 oma tööga silma paistnud eelkõige pioneeriorganisatsioon ja Punase Risti organisatsioon, ringidest on edukamalt töötanud sümfooniaorkester, noored naturalistid, laske- ja näitering. Kooli komsomoliorganisatsiooni töös, võrreldes eespool nimetatud organisatsioonidega, ei olnud nii suuri saavutusi, mis oleks vabariigi ulatuses tunnustust leidnud. Küll oli saavutusi rajoonisiseselt, võrreldes teiste endise Tapa rajooni koolide komsomoliorganisatsioonidega.

Kooli pioneeriorganisatsioon loodi 1940.a. Pioneere oli siis ainult 20 ümber ja pioneeritööd juhtis kooli komsomoliorganisatsioon. Vanempioneerijuhti ei olnud. Puudus ka pioneeride tuba. Koondused toimusid kooli saali laval, kuhu oli paigutatud laud ja toolid.[1]

Üks esimestest pioneeridest oli Hans Liiv, kes käis 1941.a. üleliidulises pioneerilaagris "Artek". Tuusik "Artekki" sai H. Liivile ühtlasi lähetuseks ellu. Koos teiste pioneeridega Eesti NSV-st hakkas ta pärast sõja puhkemist abistama rinnet. Organiseeriti timurlaste rühmad rindemeeste perekondade abistamiseks, kolhoosides

---

[1] Album pioneeriorganisatsiooni ajaloo kohta.

viljakoristamiseks jne. Hea töö eest viljakoristustöödel said nad kaks korda tervitustelegrammi Nõukogude valitsuselt Moskvast. Nende seas oli ka H. Liiv.[1]

Pärast fašistide väljakihutamist Eesti NSV-st asuti uuesti organiseerima pioneeritööd. 20. jaanuaril 1945. aastal peeti pioneeride organiseerimise koosolek.[2] Pioneeritöö taaselustamiseks otsustati ellu kutsuda järgmised ringid:

1) draamaring,
2) spordiring,
3) malering,
4) esmaabi ring,
5) ekskursiooni ring,
6) muusikaring,
7) õpilaste järeleaitamise ring.[3]

Pioneeride isetegevusringide töö toimus õpetajate juhtimisel.

Pioneeride arv oli kevadeks kasvanud 53-ni. Kuni maikuuni peeti 15 koosolekut, kus käsitleti jooksvaid poliitilisi küsimusi, korraldati pioneeride õppust, tutvuti katkenditega V.I.Lenini ja I.V,Stalini biograafiast. Tööd korraldasid pioneerid 17 oktoobrilapsega.[4] Kooli esimesest pioneerist oli saanud pioneerijuht. Tänu Hans Liivi tublile tööle kasvas pioneeride arv kiiresti. Pioneerid võtsid aktiivselt osa Tapa linna taastamistöödest, õppisid tundma pioneeriorganisatsiooni ajalugu, laulsid ja tantsisid. 1946/47. õppeaastast asus vanempioneerijuhina

---

1 Album pioneeriorganisatsiooni ajaloo kohta.
2 Õppenõukogu protokoll nr. 7, 18.jaanuaril 1945.a.
3 Õppenõukogu protokoll (algkooli osa) nr. 8, 6. veebruaril 1945.a.
4 Tapa Keskkooli 1944/45. õppeaasta tegevuse ülevaade.

tööle Elma Kelve. Pioneerid hakkasid tähelepanu osutama spordile. Viidi läbi suusamatku ja organiseeriti OVSK normide täitmist. Pioneerid võtsid oma hooldada Tapa linna staadioni juures asuva vennaskalmistu.[1]

1948. aasta kevadeks oli pioneeride arv kasvanud 105 ja oktoobrilapsi oli 30. Pioneerid korraldasid tekstiili-, kummi- ja paberijäätmete kogumist.[2] Kooli aastaaruanded räägivad pioneeritöö osas iga õppeaasta kohta peaaegu ühte ja sedasama. Märgitakse, et pioneerid on arutanud mitmesuguste pleenumite otsuseid, koondustel on viibinud õpetajad, ridade kasv on märgatav jne. Sellise üldsõnalise aruande tõttu võib oletada, et kooli direktoril ei olnud sellest tööst vajalikku ettekujutust. Nähtavasti selle tõttu märgitigi kooli revideerimise aktis 1949.a., et töö pioneeridega vajab intensiivistamist ning erilist tähelepanu on vaja pöörata paremate pioneeride ettevalmistamisele ÜLKNÜ ridadesse astumiseks.[3]

Esmakordselt arutati pioneeritöö küsimusi õppenõukogus 1951/52. õppeaastal. Pioneerijuht Ellen Hansar märkis, et pioneerimalev komsomolialgorganisatsiooni juhtimisel on suutnud tööd muuta sisukamaks. Pioneerimalev on kasvanud 145 liikmelt 189. Enamus pioneere on oma töös eeskujuks õppimises ja distsipliinis. Pioneerimaleva töö kulgeb ÜLKNÜ Keskkomitee VII pleenumi otsuste valgusel.[4] Samal õppeaastal hakati esmakordselt pioneeritöö plaane

---

1 Album pioneeriorganisatsiooni ajaloo kohta.
2 Tapa Keskkooli 1947/48. õppeaasta tegevuse ülevaade.
3 Tapa Keskkooli revideerimise akt, revideerimise aeg 23.-26. novembril 1949.a.
4 Õppenõukogu protokoll nr. 8, 7.detsembril 1951.a.

läbi vaatama õppenõukogus.[1]

1953/54. õppeaastal oli pioneerimalevas 7 rühma ja 24 salka.[2] Sel õppeaastal saadi kooli peahoones ruum pioneeridetoaks, mis sisustati: valmistati loosungid, seati sisse Lenini-Stalini nurk, pioneeride kalender, komsomolinurk jne.[3]

1954/55. õppeaastal valmistasid pioneerid näitlikke õppevahendeid, korrastasid raamatukogu ja ajaloo ning geograafiakaarte. Rühmades ja salkades organiseeriti õppetöös nõrgemate õpilaste abistamist, arutati õppeedukust.[4]

Kuigi 5o-ndate aastate esimesel poolel oli pioneeritöös mõningaid saavutusi, pioneeridele püüti leida tegevust ja viidi läbi mõni huvitavam koondus, esines palju ainekoosolekuid, kus arutati õppeedukust. Need kujunesid rohkem noomimisteks. Lastele ei antud eale ja huvialale vastavat tegevust. See muutis pioneeritöö pahatihti igavaks.

1955/56. õppeaastal seati pioneerituppa üles "Sõpruse kaart", kus näidati ära kohad, millistest kirjutati ajalehes "Säde". Pioneeride delegatsioon käsi tervitamas Tapa rajooni komsomoliorganisatsiooni ja parteiorganisatsiooni konverentse.[5]

1957.a. hakati põhirama rohkem tähele panu pioneeriaktiivi väljaõpetamisele. Esmakordselt hakati ette valmistama

---

1 Pioneeritöö aruanne 1953/54. õ.-a. kohta.
2
3 Pioneeritöö aruanne 1953/54. õ.-a. kohta.
4 Pioneeritöö aruanne 1955/56. õ.-a. kohta.
5 Pioneeritöö aruanne 1955/56. õ.-a. kohta.

pioneere-instruktoreid. See töö ei olnud asjata. Vanempioneerijuht Evi Koppelmann (Pungas) suutis kasvatada tugeva pioneeriaktiivi, kes tuli toime juba ise koonduste läbiviimisega. Võrsusid sellised tugevad pioneeriaktivistid, nagu Mare Plank, Jüri Kotkas, Ilma Böckler[1] jt.

1958/59. õppeaastal oli koolis üle 160 pioneeri, kes moodustasid 8 rühma. Vanempioneerijuhina töötas Lemmi Eiber. Ta jätkas pioneeride töö aktiviseerimist. Pioneerimalev sai õiguse võtta osa pioneeride III vabariiklikust kokkutulekust Värskas.

Pioneerid võtsid osa kõikidest töödest, mis teostati kooli 40. aastapäeva väärikaks tähistamiseks. Kooli 40. aastapäeva pidustustel kohtusid pioneerid Hans Liiviga, kes valiti kooliaupioneeriks.[2]

1959. a. hakkas Tapa Raudteesõlm esimesena Balti raudteel võitlema kommunistliku töö kollektiivi nimetuse taotlemise eest. Pioneerid sõlmisid tugevad sõprussidemed esimeste kommunistliku töö brigaadidega, eeskätt noortebrigaadiga, keda juhtis Nikolai Andrejev. Mitmel korral

---

1 Ilma Böckler töötas 4 aastat malevanõukogu esimehena. Teda autasustati mitmel korral ELKNÜ Tapa Rajoonikomitee ja ELKNÜ Keskkomitee aukirjadega. Ta oli hea organisaator ja omas suuri pioneeritöösalaseid kogemusi. Õppides ise keskkoolis leidis ta samaaegselt aega ka õppimiseks Vabariiklikus Pioneerijuhtide Kaugõppekoolis, mille ta lõpetas edukalt (H.Parvelt saadud andmed).

2 Kooli aupioneerideks on veel valitud Ü.Nõmm (praegu EKP Haapsalu Rajoonikomitee I sekretär, varem ELKNÜ Tapa Rajoonikomitee sekretär), A. Rinne (Riikliku Filharmoonia solist) ja revolutsionäär H. Pleer.

kohtuti brigaadi liikmetega. Neil kohtumistel jutustasid noored oma tööst ja pioneerid esitasid neile isetegevusettekandeid. Õpilastel tuli noorte brigaadile ka oma töö, s.o. õppimise kohta aru anda. See innustas pioneere hoolikamalt õppima.[1]

Pioneerid tegelesid aktiivselt ka muusikaga. Õpetaja Arsi Aarma initsiatiivil rakendati tööle pioneeride orkester, kuhu kuulus 15 liiget. Kõige vanemateks orkestriliikmeteks olid 6. kl. pioneerid. 16. mail 1959. aastal saavutas pioneeride orkester Eesti NSV koolinoorte kunstilise isetegevuse V ülevaatusel II koha.[2]

Õpetaja A. Aarma juhatab
pioneeride orkestrit

R.Kaljola foto, 1959

---

[1] H. Pajolt saadud andmed.

[2] A.Aarmalt saadud andmed.

19. mail 1959.a. toimus Tapa rajooni pioneeride kokkutulek, kus tehti kokkuvõte rühmadevahelisest sotsialistlikust võistlusest. Tapa Keskkooli pioneerimaleva II rühm tunnistati võitjaks ja talle anti üle rändvimpel.[1]

2. oktoobril 196o.a. anti start pioneeride kaksaastakuks. Pioneerimalev asus võitlema seitsmeaastaku kaaslase austava nimetuse eest. Ka pioneerirühmad asusid seitseaastaku kaaslase nimetuse taotlemisele. Asuti võitlema selle eest, et saavutada rühmas 100%-line õppeedukus, loodi sõprussidemeid kommunistliku tööbrigaadidega ja tutvuti V.I.Lenini kõnega komsomoli III kongressil. 1961.a. kevadel korraldati suur rahvaste sõpruse pidu, kus pioneerirühmad esindasid erinevaid liiduvabariike. Suvel aga organiseeriti tööd elukohajärgsetes pioneerirühmades. Vanempioneerijuht Helgi Pajo (Parve) ei säästnud aega ega energiat pioneerimaleva sisuka tegevuse organiseerimiseks. See töö leidis ka vajaliku hinnangu. 19. mail 1961.a. sai Tapa I Keskkooli pioneerimalev nimetuse "Malev - seitsmeaastaku kaaslane" ja 11. oktoobril 1961.a. ELKNÜ Keskkomitee aukirja tubli töö eest NLKP XXII kongressi eel.[2]

1962. a. jätkus kaksaastaku ülesannete täitmine. Kaksaastaku I etapil oli igal pioneeril kohustuseks töötada vähemalt 1o tundi kooliümbruse ja linna haljasalade korrastamiseks. Pioneerimalevas ületati see kohustus

---

[1] H. Pajolt saadud andmed.

[2] Metoodilise materjali, rühmade kohustuste, saavutuste jt. kaust.

tunduvalt. Esimesel etapil kogus pioneerimaleev 27 tonni vanarauda. VII kl. pioneerid töötasid Tapa Sidekontoris, V kl. pioneerid käisid Tapa uusehitustel, IV kl. pioneerid aga tegid ühiskondlikult kasulikku tööd raamatukogudes, VI kl. pioneerid aitasid korrastada uue lastesõime ja haigla ümbrust, samuti aidati kaasa koolimaja remontimisele.

Kaksaastaku teisel etapil oli maleva kohustuseks töötada 5000 töötundi. Seegi ületati. Üksnes üle 3000 töötunni töötati kolhoosides ja sovhoosides ning ülejäänud linna asutustes ja ettevõtetes. Kaksaastaku kolmandal etapil rajati põhiliselt pioneeride jõududega Tapale Gagarini nimeline park. Vanapaberi kogumise ülesande, s.o. 10 kg. pioneeri kohta, täitis pioneerimaleev ühe nädala jooksul.[1]

Aktiivselt tegutses ka pioneerimaleva "roheline patrull", kelle liikmed kontrollisid looduskaitsealaste määruste ja eeskirjade täitmist asutuste ja üksikisikute poolt. "Rohelise patrulli" liikmetel olid ka vastavad liikmekaardid.[2]

[1] Metoodilise materjali, rühmade kohustuste, tööplaanide, saavutuste jt. kaust.

[2] H.Pajolt saadud andmed.

Tubli töö tõttu saavutas pioneerimalev kaksaastakul "Pioneeridelt - kodumaale" vabariigis II koha ning kanti V.I.Lenini nimelise Üleliidulise Pioneeriorganisatsiooni Auraamatusse. Kaksaastakul oli koolil võimalus saata Eesti NSV pioneeride delegatsiooni koosseisu üks pioneer, et tervitada Moskvas NLKP XXII kongressi delegaate. See au sai osaks pioneerile Heldur Püssile.[1]

1962. a. toimus koolis metoodiline konverents teemal "Pioneeriorganisatsiooni ülesannetest kommunistliku ühiskonna inimese kasvatamisel", millest võtsid osa kõik õpetajad, kommunistlikud noored - rühmajuhid ja lastevanemaid. Vahetati mõtteid sellistel teemadel, nagu põhjalike ja püsivate teadmiste omandamine, kommunistliku tössesuhtumise kasvatamine, pioneeride initsiatiivi ja isetegevuse arendamine. Ettekannetes rõhutati, et pärast Partei XX kongressi on pioneeritöö muutunud mitmekesiseks, lastele on hakatud otsima huvitavat ja eale vastavat tegevust, lapsi on hakanud pioneeritöö köitma.[2]

1963.a. kujunesid huvitavaks tövormiks matkad, kus kohtuti kommunistidega, tähistades sellega Partei asutamise kuuekümnendat aastapäeva. Kohtuti kommunistidega erinevatelt elualadelt ja ka erinevates paikades, nagu Türil, Roosna-Allikul, Kundas, Paide Ehitusvalitsuses ja mujal.[3]

1964/65. õppeaastal asus malev leninlikule tövalvele. Pioneerid töötasid uue koolihoone ehitusel: metallitöökojas monteeriti töölaudu, aidati kaasa lasketiiru

---

[1] H.Püss oli aktiivne pioneer, väga esinduslik ja seega otsustati tema saata. Praegu õpib ta Tapa I Keskkooli lõpuklassis.

[2] Metoodilise materjali, rühmade kohustuste, tööplaanide, saavutuste jt. kaust.

[3] H. Pajolt saadud andmed.

rajamisel, staadioni väljaehitamisel, koolimaja ümbruse kujundamisel ja haljastamisel. Pioneerirühmad sooritasid matku lahingukuulsuse paikadesse ja võtsid osa pioneeride rahumarsist. Viimase raames rakendati tööle "Mitmevärviliste kaelarättide klubi". Tähistati vennasmaade pioneeri- ja lasteorganisatsioonide sünnipäevi, korraldati sõprusfestival koos Tapa II Keskkooli pioneeridega. Võeti osa ekspeditsioonist "Lenini nõuandel", mille käigus koguti materjali Lenini ideede ellurakendamisest nõukogude võimu aastail. Korraldati samuti leppimatute kontrollretk, mille deviisiks oli "Väärnähtustele tuli peale". See aitas kaasa distsipliini ja õppeedukuse tõusule.

Vanemate klasside õpilased suutsid ise väga edukalt organiseerida pioneeride tööd. Heade organisaatoritena paistsid silma Tiina Reinmets, kes töötas malevanõukogu esimehena ja 10. kl. õpilased Helle Villak ning Eva Rootalu, kes täitsid pioneerijuhi kohustusi.[1]

Pioneeride tegevust koolis on suunanud kommunistlikud noored. Komsomoliorganisatsioon lähetas oma parimad liikmed rühmajuhtideks.

Sõjajärgsel perioodil kuulusid kommunistliku noorsooühingu ridadesse vaid üksikud õpilased. Aastail 1945-1949 ei ulatunud nende arv palju üle kümne. Nendele ei osatud anda veel vajalikku tegevust, piirduti peamiselt pleenumite otsuste arutamisega. Ka klassivõitlus ja

---

[1] Tapa I Keskkooli pioneerimaleva päevik, 1964/65. õppeaasta.

paljude kodude kodanlik mõju oli veel tugev, mis avaldas negatiivset mõju komsomolitööle. Selle tõttu ei kasvanud ka kommunistlike noorte read. Kuigi kooli aastaaruannetes oli vastav alalõik - pioneeri- ja komsomolitöö - siis viimaseist ei räägitud üldse. Alles 1947/48. õppeaasta tegevuse ülevaates leiame esimesed märkmed kommunistlike noorte tegevuse kohta, mis kõnelevad sellest, et kommunistlike noorte poolt koguti ja anti üle kolhoosile "Uus Elu" 106 raamatut.

Kommunistlike noorte tegevus aktiviseerus alates 1950. aastast, mil komsorgina asus tööle Luule Üüde (Müllerbeck). Kommunistlike noorte koosolekud toimusid regulaarselt kaks korda kuus, kusjuures üks nendest oli tavaliselt lahtine koosolek. Klassijuhatajad haarati kaasa komsomolitöö teostamisele. Kommunistlikest noortest said ringide ja sporditöö initsiaatorid. Kommunistlike noorte arv kasvas 1951.a. veebruarikuuks 66-le.[1]

Kommunistlike noorte organisatsioon kasvas ka järgnevatel õppeaastatel. 1953/54. õppeaastal võeti vastu 11 noort[2] ÜLKNÜ-sse ja 1954/55. õppeaastal 20 noort[3]. Eriti kiire oli komsomoliorganisatsiooni kasv 1958/59. õppeaastal, kus kuni märtsikuuni võeti vastu 56 noort[4], veelgi rohkearvulisemalt astuti komsomoli ÜLKNÜ 40. aastapäeva eelse ettevalmistamise käigus, kus kommunistlikku noorsooühingusse astus 85 parimat õpilast[5].

---

1 Õppenõukogu protokoll nr. 13, 19. veebruaril 1951.a.
2 Aruanne komsomolitöö kohta 1953/54. õppeaastal.
3 Aruanne komsomolitöö kohta 1954/55. õppeaastal.
4 Tapa Keskkool, Tapa, 1959, lk. 46.
5 Sealsamas, lk. 48.

Kommunistlikud noored aitasid tarastada kooliparki, ehitada kasvuhoone, purskkaevu ja aiamajakese. Nende initsiatiivil organiseeriti ka suvelaagrid "Valguse", "Ühsijõu" (1956.a.) ja Lenini nim. kolhoosis[1] (1958.a.). Kui ÜLKNÜ 40. aastapäeval tehti kokkuvõte komsomoli-algorganisatsioonide tööst rajoonis, siis kooli komsomoli-algorganisatsioon tunnistati Tapa rajooni parimaks ning ühtlasi anti kooli komsomoliorganisatsioonile rändpuna-lipp.[2]

1959/60. õppeaastal tehti algust sotsialistliku võist-lusega komsomoligruppide vahel. Selleks käidi Kadrina Keskkoolis tutvumas sealse sotsialistliku võistlusega. Töötati välja punktide süsteem, mille juures arvestati õppeedukust, tööd mittekommunistlike noortega, kultuur-set käitumist, teadlikku distsipliini, välist korrektsust, sanitaar-hügieenilist olukorda, klassiruumide puhtust ja korrashoidu ning osavõttu klassivälisest tööst.[3] See innustas veelgi paremate tulemuste saavutamisele. Arves-tus aga läks liiga keeruliseks, raske oli arvestada palju-de alade eest punkte ning asi kippus isegi minema punktide jahiks. Alates 1960/61. õppeaastast püüti arvestust veidi lihtsustada. Sotsialistlikus võistluses võeti arvesse kol-me peamist töölõiku: 1) distsipliini ja kultuurset käitu-mist, 2) iseteenindamist ja klassi korrashoidu ning

---

1 Praegu Paide rajooni "Põhjala" kolhoos.
2 Tapa Keskkool, Tapa, 1959, lk. 48.
3 Õppenõukogu protokoll nr. - , 21. märtsil 1960.a..

3) ühiskondlike ülesannete täitmist.[1]

Alates 1956. a. on kommunistlikud noored levitanud kirjandust. Komsomoligruppides valiti kirjanduse levitajad, kelle tööd kontrollis koolikomitee liige. 1963.a. oli raamatute levitamise kohustuseks rahalises väärtuses 420 rubla, mis ületati. Tubli töö eest kirjanduse levitamisel 1963. a. autasustas ELKNÜ Tapa Tööstusliku Tootmise Komitee Tapa I Keskkooli komsomoliorganisatsiooni kiituskirjaga.[2]

Alates 1964.a. on komsomoli koolikomitee valitud 15-liikmeline. Igal komitee liikmel on olnud töölõik, mille eest ta vastutab. Nii jaotati komsomoliorganisatsiooni komitee koosolekul 30. mail[3] 1964.a. ülesanded järgmiste sektorite vahel: ühiskondlikult kasuliku töö, sporditöö, poliitmassilise töö, kultuuritöö, pioneeritöö, siseorganisatsioonilise töö, õppetöö, sotsialistliku võistluse ja arvestussektor. Peale sekretäri ja sekretäri asetäitja olid komitees ka seinalehe väljaandmise eest vastutaja, "komsomoliprožektori" staabiülem ja vastutaja kirjanduse levitamise eest.[4] See tööjaotus on end seni õigus tanud ja püsib põhiliselt ka praegu. Komitee koosolekud on toimunud tavaliselt kaks korda kuus. Põhiline töö on toimunud klasside

1 Õppenõukogu protokoll nr. 2, 21. septembril 196o.a.

2 Tapa I Keskkooli komsomoliorganisatsiooni aruandlus-valimiskoosoleku protokoll 26. septembrist 1963.a.

3 Kooli komsomoliorganisatsiooni aruandlus-valimiskoosolek toimus kevadel, et uus komitee saaks korraldada suvepuhkust ja uuest õppeaastast kohe alustada tööd.

4 Tapa I Keskkooli komsomoliorganisatsiooni komitee protokoll 3o. mail 1964.a.

algorganisatsioonides. Ülekoolilistest üritustest korraldati 1964/65. õppeaastal peamiselt tähtpäevade tähistamisi. Toredaks vaba aja veetmise vormiks on kujunenud kohvik-klubi, kus on arutatud mitmesuguseid noorte elu puudutavaid probleeme, kohtutud mitmete tööalade inimestega jne. Komsomoliprožektor on suunanud oma kiired puuduste (nagu koolimööbli halb hoidmine, koduste ülesannete tegemata jätmine jne.) ja väärnähtuste paljastamisele. Samuti on arutatud mitmete õpilaste õppeedukust.[1] Kommunistlikud noored on aktiivselt kaasa löönud Punase Risti tegevuses ja ringide töös.

Erilise hoo sai Punase Risti algorganisatsiooni töö 1959. aastal. Igal nädalal organiseeriti kooli raadiosõlme kaudu saade "Kümme minutit tervisele", kus käsitleti tervishoiualaseid küsimusi ja kooli Punase Risti algorganisatsiooni tegevust. Koos kooliarsti, meditsiiniõe ja sanitaar-epidemioloogia jaama töötajatega viidi läbi kooli üldsanitaarposti poolt üks kord kvartalis suur sanitaarkontroll. Kontrollkäigust võttis osa ka üks lastevanemate komitee esindaja. Kontrolli tulemused avaldati raadios ja seinalehes. Vanemate klasside õpilased täiendasid oma teadmisi praktikumidel linna ravi- ja profülaktikaasutustes. Nooremate klasside Punase Risti Seltsi liikmed valmistasid mänguasju ja pilte haigla lastepalati ning lastenõuandla jaoks. Kooli õppe- ja katseaias oli eraldatud Punase Risti algorganisatsioonile oma nurk, kus kasvatati

---

[1] Tapa I Keskkooli komsomolikomitee aruanne 1964/65. õppeaastal.

lilli, tomateid ja marju. Saak viidi samuti haiglasse haigetele lastele. 10.-11. klasside tütarlapsed valmistasid Vabariikliku Sanitaarhariduse Maja vastavate brošüüride põhjal Tapa haigla sünnitusosakonnale juhendeid, nagu "Imiku kiri emale", mis anti igale haiglast lahkuvale emale kaasa. Kirja kirjutasid Punase Risti aktivistid tušiga valgele joonistuspaberile ja illustreerisid seda leidlikult.[1]

Punase Risti algorganisatsiooni häälekandjaks koolis oli seinaleht "Tervis".

Seinaleht "Tervis"
R.Kaljola foto,1959

Punase Risti algorganisatsiooni aktivistideks olid õpilased Maie Pluss, Maie Roosilill, Ivi-Sirje Rooba, Tiit Otstavel, Rein Balder, Tea Kaljola ja Toivo Kurvet.[2]

---

[1] Ettekanne Punase Risti Seltsi tegevusest Tapa Keskkoolis aastail 1959-1960.

[2] Nõukogude Eesti noored Punase Risti Seltsi aktivistid, Tartu, 1961, lk. 31-32.

Õnnetusjuhtumite puhul olid sanitaarposti liikmed nendeks, kes andsid esmaabi. Päevikust loeme: "17. märts. Tiit Kallel oli peavigastus. Haava ümbrus puhastati ja seejärel asetati steriilne side. Esmaabi andis sanitaarposti liige I. Rooba."

"20. märts. Õpilase Helgi Kaljase käel II astme põletus. Seoti steriilse sidemega. Esmaabi andis M. Pluss."[1]

Kogemused näitavad, et hästi ettevalmistatud noored tulevad esmaabi andmisega suurepäraselt toime. Ja mitte ainult väikeste kriimustuste ja haavade puhul, vaid üsna tõsiste vigastustega, kus tänu kiirele ja oskuslikule esmaabile hoitakse ära raskete komplikatsioonide tekkimine.

Punase Risti Seltsi algorganisatsiooni hooldajaks õpetajaks oli Milvi Ajaste[2], kes väga kohusetundlikult suhtus punaristlaste töösse. Õpetaja M.Ajaste oli ise korra ja puhtuse osas täpne ning kasvatas seda ka õpilastes.[3]

---

1 H. Võrno, Tapa I Keskkooli Punase Risti Seltsi algorganisatsiooni töökogemusi, Tartu, 1959, lk. 16-17.

2 Lõpetanud Tapa Keskkooli 195o. aastal, õpetas koolis keemiat.

3 E. Vahersalult saadud andmed.

Kooli punaristlased Maie Pluss (vasakul) ja Ivi-Sirje Rooba õppusel.
R.Kaljola
foto, 1959

Sisuka ja mitmekülgse töö tulemusena suutsid Tapa I Keskkooli punaristlased hoida enda käes 1959.a. kuni 1962.a. Eesti NSV Punase Risti Seltsi Keskkomitee rändvimplit ja rändpunalippu.

Peale õpetaja M.Ajaste lahkumist koolist 1962. aastal jäi ka Punase Risti organisatsiooni töö tagasihoidlikumaks. Alates 1964. aastast sai aga töö jälle uue hoo. Selle hingeks sai Tapa I Keskkooli uus matemaatikaõpetaja Helgi Kõiv.

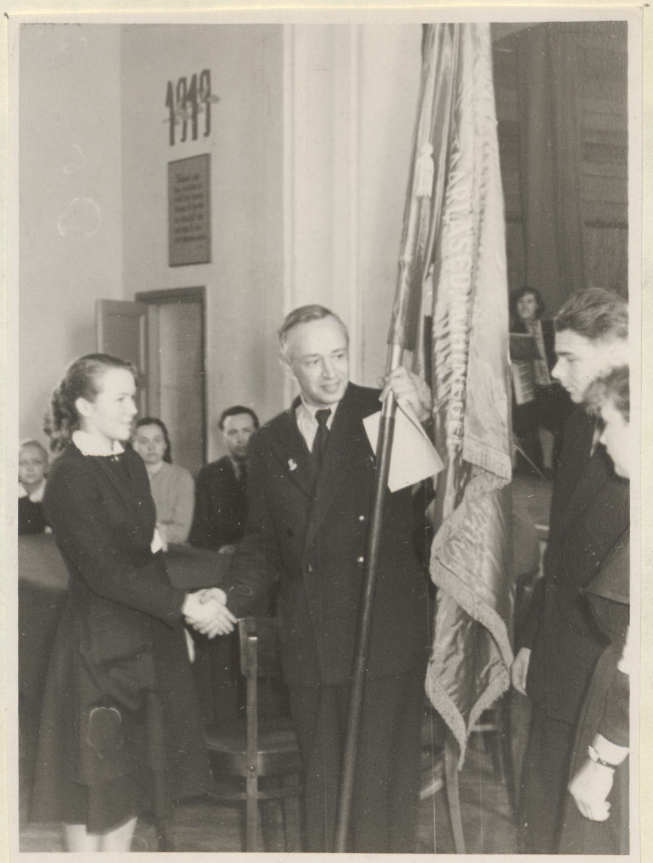

Eesti NSV Punase Risti Seltsi
Keskkomitee aseesimees B.Pšenitšnikov
annab Maie Plussile üle rändpunalipu

E.Vahersalu
foto, 1959

Ta on rakendanud tööle laialdase õpilasaktiivi ja haaranud kaasa ka Tapa Haigla personali. Töö kandis vilja. 1965.a. tunnistati Tapa I Keskkool parimaks kooliks vabariigis koolide sanitaarse seisukorra, õpilaste füüsilise ja hügieenilise kasvatuse ning meditsiinilise teenindamise poolest.

Punaristlased ei võidelnud ainult puhtuse eest

üksnes koolis. Neid võis kohata oma ülesannete täitmisel ekskursioonidel, matkadel jm.

Paremal punaristlane Sirje Lambur matkal.

V.Kondratjevi foto, 1964

Kooli punaristlased on aidanud kaasa korra-ja puhtuseharjumuste kasvatamisele õpilastes, varustanud õpilasi erialaste teadmistega, aidates sellega kaasa elukutse valikule ning päevarežiimi harjumuste kasvatamisega aidanud tõsta ka õppeedukust. Punaristlaste tööd on hinnatud kokku 21 aukirja ja lo karikaga.

Saavutusi on olnud ka kooli sportlastel. Aladest väärikaid mainimist võrk- ja väravpall ning eriti kooli laskurid. Ka sportlaste tööd on hinnatud paljude auhindadega.

Sportlased sammuvad paraadil karikatega.

E.Vahersalu
foto, 1958

Laskesportlased hakkasid koolis tegutsema 1959.a. ja juba järgmisel aastal saavutati koolinoorte vabariiklikul spartakiaadil laskmises I koht. Võistkonna koosseisu kuulusid õpilased Juhan Hallikmaa ja Mati Jõgi. 1961.a. aga jäädi vabariiklikul koolinoorte spartakiaadil laskmises V kohale. Pideva treeningu tulemusena suudeti koolinoorte vabariiklikul spartakiaadil igal järgneval aastal tõusta ühe koha võrra ettepoole. 1965. aastal saavutati I koht. Laskurite võistlusmeekonna koosseisu kuulusid väikekaliibrilisest püssist laskmises Ego Napits, Tiit Tamm, Priit Pärn ja Lia Tamm ning püstolist laskmises Rein Virolainen, Riina Virolainen, Rein Tedrekull ja Rudolf Virolainen.

Sellised head tulemused on saavutatud õpetaja Heino Reisbergi visa tööga. Laskетreeningutele võtab ta

õpilasi esmakordselt ainult 6.-7. klassist ja harjutused toimuvad neli korda nädalas. Kuigi need õpilased kulutavad treeningutele palju aega, on nende õppeedukus hea.[1]

Isetegevusringide tööga tehti sõjajärgsel perioodil algust kohe 1944/45. õppeaastal. Ringe oli siis ainult neli (keelpilliorkester, laulu- ja muusikaring, rahvatantsuring ja näitering), mis haarasid ainult 63 õpilast.[2]

Järgnevatel aastatel ringide arv kasvas. 1947/48. õppeaastal tegutses E. Litteri juhatusel juba malering, kuhu kuulus 50 õpilast. Maleringi juurde moodustati eraldi noorte rühm. Vanem rühm saavutas 1947.a. detsembris Järvamaa meistri tiitli.[3]

1948. a. valmistusid olümpiaadiks järgmised koolikollektiivid:

1. Sümfooniaorkester - 38 osavõtjat. Juh.E.Vahersalu
2. Puhkpilliorkester - 24 osavõtjat
3. Lastekoor - 17o osavõtjat
4. Mudilaskoor - 50 osavõtjat
5. Kirjanduslik omalooming (H.Sepandi)
   a. 3 lühijuttu
   b. 7a kl. õpilase Hans Tuulbergi näidend kahes vaatuses "Käbide korjamine"
   c. 2 luuletust

   Linda Ruud "Igaüks on oma õnne sepp".

---

1 H.Reisbergilt saadud andmed.

2 Õppenõukogu protokoll nr. 2, 12. veebruaril 1945.a.

3 Õppenõukogu protokollid nr. 3, 9. septembril 1947.a. ja nr. 15, 4. märtsil 1948.a.

6. Kirjandus- ja näitering (H. Vollmann)
   A. Kitzbergi "Libahunt" 5 vaatuses.
7. Kujutav kunst A.Jänese juhtimisel, 75-100 tööd.
8. 50 tütarlaste käsitöö eksponaati (juh. H. Tamm ja L. Eisler (Sinijärv).
9. 5 püramiidi, tantse jne.[1]

Nimetatud orkestrid saavutasid E. Vahersalu juhtimisel 1948. ja 1949. a. koolinoorte vabariiklikul olümpiaadil ühe I, ühe II ja ühe III auhinna.[2]

1949. a. mais sõideti näidendiga "Puhkepäev" esinema Amblasse. Sissetulek läks 11. klassile ekskursiooni organiseerimiseks.[3]

1953/54. õppeaastal rakendati tööle vene keele ring kolmes osas:

2.-4. kl. juh. A. Teng
5.-7. kl. juh. L. Rohussaar
8.-11. kl. juh. V.Verhoustinskaja.[4]

1954/55. õppeaastal moodustati juurde uued ringid:

1. Mehhanisaatorite ring - juh. R. Plank.
2. Fotoring - juh. J. Sepp.[5]

1965. aastaks oli ringide arv koos kooridega kasvanud 34-le (vt. lisa nr. 10). Need olid ühelt poolt aineala sed ringid, nagu geograafia, matemaatika jt. ning huvialased, nagu osavate käte, foto-, näitering jt. Enamik ringidest

---

1 Õppenõukogu protokoll nr. 18, 13. aprillil 1948.a.
2 E. Vahersalu andmed.
3 Õppenõukogu protokoll nr. 21, 28. aprillil 1949.a.
4 Õppenõukogu protokoll nr. 28, 25. novembril 1953.a.
5 Õppenõukogu protokoll nr. 43, 28. septembril 1954.a.

on traditsiooniliselt korraldanud õppeaasta teisel poolel õhtuid. Nendele üritustele on ringid kutsunud kõiki õpilasi, et näidata neile, millega nad tegelevad ning mida õppinud ja äratada huvi antud ringide töö vastu. Kui 1960. aastal võttis ringidest osa 127 õpilast, siis 1965.a. alguseks oli see arv kasvanud 563 õpilaseni.[1]

Selline suur ringide arv on end õigustanud. Tegelikult peaks neid veelgi rohkem olema, et rakendada kõik õpilased huvialasele tegevusele.

Ringidest tuleks esile tõsta naturalistide ringi, kes suutis töötada nii, et kooli õppe-katseaed tunnistati 1956. aastal parimaks vabariigis. Kool võttis osa 1956.,1957. ja 1958.a. üleliidulisest põllumajandusnäitusest. Naturalistid olid kõrgete saakide kasvatajad. Nende eksponaadid olid välja pandud Tapa rajooni põllumajandusnäitusel.

Tapa Keskkooli väljapanekud Tapa rajooni põllumajandusnäitusel.

R.Kaljola foto, 1958

[1] Ringide tegevuse päevikud 1965.a. kohta.

Naturalistid ei tegelenud ainult õppe-katseaiaga, vaid nad kogusid ka mitmesuguseid taimi, kivimeid, putukaid, lehti jt., millest valmistati koolile väärtuslikke kollektsioone ja mitmesuguseid muid näitlikke õppevahendeid.[1]

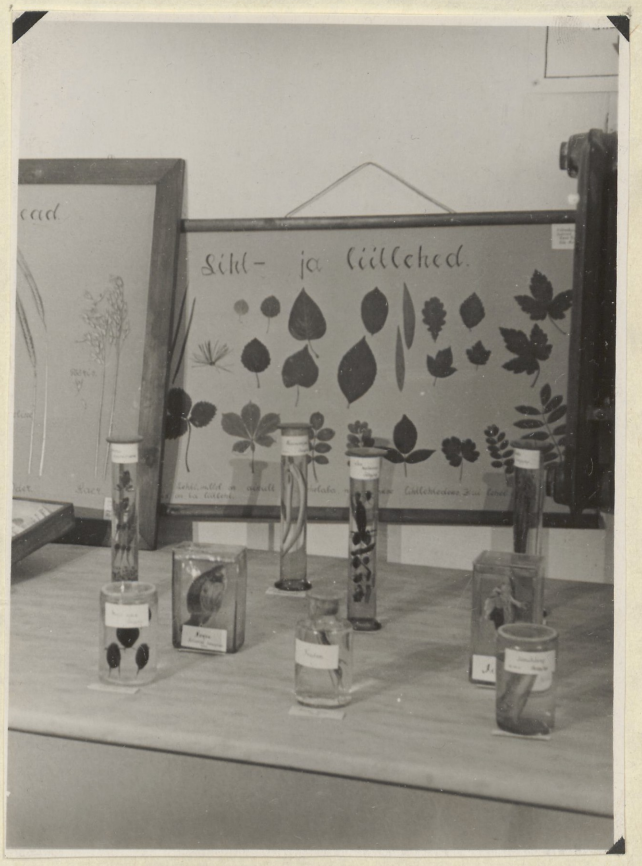

Naturalistide poolt valmistatud näitlikud õppevahendid.

R.Kaljola
foto, 1958

---

[1] H. Tammelt saadud andmed.

Naturalistide poolt valmistatud
näitlikud õppevahendid.

R.Kaljola
foto, 1958

Suure töö on teinud kooli näiteringid õpetajate Ellen Randoja, Salme Kase ja viimastel aastatel algklasside osas ka Õilme Oglase juhtimisel. 1956.a. lavastati G. Ormi 4-vaatuseline komöödia "Kevade ja suve vahel" (lavastaja Ellen Randoja (Kütt)). Tegelastena võttis osa 16 õpilast. 1957.a. sai lavaküpseks A.Kitzbergi - I.Simmi laulumäng "Kosjasõit" 4 vaatuses. 1959. aastal toodi lavale A. Simakovi komöödia "Kapten erus" Salme Kase lavastusel. Esinemisküpseks sai ka A. Kitzbergi komöödia "Neetud talu".[1]

---

[1] E. Randojalt saadud andmed.

Stseen A. Kitzbergi komöödiast "Neetud talu".

E. Vahersalu
foto, 1959

Suure töö Tapa Keskkooli muusikaelu jätkamisel on ära teinud tubli muusika- ja lauluõpetaja Arsi Aarma. 1959. aastal töötasid tema juhtimisel laulukoorid, edukalt esines 19-liikmeline estraadiorkester ja 22-liikmeline puhkpilliorkester. Samuti tegutses ka pioneeride orkester, millest eespool oli juba juttu. 1959.a. ühendas õpetaja A. Aarma estraadiorkestri ja pioneeride orkestri sümfooniaorkestri nime all.

1964. a. saavutas sümfooniaorkester, kuhu kuulus 35 liiget, Eesti NSV koolinoorte laureaadi nimetuse. Peale seda on orkester esinenud teistele koolidele. Eesti NSV Haridusministeeriumi organiseerimisel on teostatud kaks kontsertmatka: 1) esineti Jõgeval ja Tartu 5. Keskkoolis, 2) esineti Vändras, Pärnus ja Türil. Sellega õhutati ka teisi koole sellise ainulaadse orkestri

loomisele. Orkestri repertuaaris on järgmised palad: Chopin "Polonees", E. Kapp "Laulupidu", "Pioneeride paraad" tsüklist "Tallinna pildid", Sibelius "Finlandia", Mendelson-Bartholdy "Marss", Fučik "Florentsi marss", Tsike "Vanad sübrad", Churchil, süüt filmist "Lumivalgeke ja seitse põiklpoissi", Jürme "Rukkirääk", Fusbach "Poeem", Noak "Päkapiku paraad" ja "Baieri polka" ning Jašumoto "Jaapani laterna tants". Orkester on kõikjal leidnud kuulajaskonna sooja vastuvõttu. Liikmete arv kontsertkoosseisus oli 1965. aastaks kasvanud 45-le. Peale selle on orkestri juures veel 3.-8. kl. õpilasi ettevalmistamisel, arvult üle 30. Orkestriharjutused on toimunud üks kord nädalas ja peale selle on toimunud üksikpillide väljaõpe. Seega kulutab õpetaja orkestri peale nädalas 12-14 tundi. A. Aarma muusikaalast tööd Tapa I Keskkoolis on kuuel korral ära märgitud aukirjadega.[1]

Kooli pioneeri- ja komsomoliorganisatsiooni töö on suunatud õpilaste kasvatamisele kommunismi moraalikoodeksi vaimus. Kõik läbiviidavad üritused on teeninud õpilaste silmaringi laiendamise, neile vajalike teadmiste ning praktiliste oskuste andmist. Kogu pioneeri- ja komsomolitöö ning klassiväline tegevus on aidanud kasulikult sisustada õpilaste vaba aega. See aga omakorda on mõjunud positiivselt õpilaste käitumisele ja teadmiste omandamisele.

---

[1] A. Aarmalt saadud andmed.

L ô p p s ô n a

Aastail 1940-1965 tugevnes keskkooli materiaal-tehniline baas. Kool sai 1964. aastal ajakohase koolihoone, uue mööbli, korraliku võimla, eeskujulikud töökojad, nõuetekohase söökla, lasketiiru ja uue staadioni. Õppekabinettidesse muretseti vajalikud tehnilised õppevahendid.

Uus koolihoone võimaldas alates 1964/65. õ.-a. alustada õppetööd ühes vahetuses. Seega loodi ka algklasside õpilastele normaalsed tingimused õppimiseks. Enam ei olnud vaja koolis käia õhtupoolses vahetuses. Uus koolihoone võimaldas veelgi paremini arendada pioneeri- ja komsomoliorganisatsiooni tegevust ning klassivälist tööd. Kooli komsomolikomitee ja pioneerimaleva nõukogu kujunesid direktsiooni esimesteks abilisteks õppe- ja poliitkasvatustöö teostamisel.

Õpetajate arv kasvas 1944-st aastast kuni 1965-nda aastani 26-lt 59-le inimesele. Kõrgemat haridust omavate õpetajatepere suurenes neil aastail 15 inimese võrra. Õpetajad täiendasid endid poliitiliselt ja metoodiliselt. Õppetöös püüti rakendada kõiki uut, mis tõi kasu õpilaste teadmistele ja kasvatustööle. Kooli eesrindlikest õpetajatest kasvas tugev kahekümneliikmeline parteiorganisatsioon,

kes edukalt aitab lahendada kooli õppe- ja poliitkasvatustöö ülesandeid.

Võrreldes sõjajärgse perioodiga paranesid õpetajate visa ja sihikindla töö tulemusena õpilaste teadmised. Kui kooli õppeedukus sõjajärgseil aastail kõikus 8o % piires, siis alates 196o. aastast ületas õppeedukus pidevalt 9o %. See oli õpetajate ja õpilaste ühiseks vastuseks Partei ja Nõukogude valitsuse hoolitsusele kasvava põlvkonna eest. Õpetajate ja õpilaste suurest püüdest ja teotahtest räägivad ka saadud karikad ja auhinnalised kohad vabariigi ulatuses.

Aastail 194o - 1965 on Tapa I Keskkooli lõpetanud 1o15 õpilast, neist 13 kuld- ja 26 hõbemedaliga. Paljudest nendest on saanud väljapaistvad ühiskonna- ja kultuuritegelased ning paljude teiste erialade spetsialistid. Üksnes õpetajatena Tapa I Keskkoolis töötab nendest lõpetajatest 13 inimest.

Kõik see annab tunnistust sellest, et Tapa I Keskkooli õpetajatepere laia üldsuse kaasabil on suutnud kasvatada uue kommunismiehitajate väärika põlvkonna.

Lisa nr. 1

Kooli direktorid ja õppealajuhatajad

D i r e k t o r i d

N i m i	Töötamise aeg
Eduard Kansa	1934-1940
Johannes Talts	1940-1941
Arnold Niitme	1941-1943
Oskar Kalmisto	1943-1944
Karl Kalep	1944-1945
Linda Luik	1945-1947
Nikolai Oder	1947-1952
Villem Vään	1952-1955
Väino Järv	1955-1959
Harry Salmisto	1959-

Õ p p e a l a j u h a t a j a d

Linda Luik	1944-1945
Juhan Kroon	1945-1958
Velli Sepandi	1949-1957
Hilda Jõulmaa	1957-1960
Endel Vahersalu	1958-
Juhan Sepp	1960-1964
Adele Smolina	1961-
Voldemar Kondratjev	1964-

Tapa I Keskkooli õpilaste komsomoliorganisatsiooni sekretärid, malevanõukogu esimehed ja vanempioneerijuhid

Õppeaasta	Vanempioneerijuhid	Malevanõukogu esimehed	Õpil. komsomoli-org. sekretärid
1940/41	-	x	Evald Pärnaste
1944/45	Hans Liiv	x	Helga Pann
1945/46	Hans Liiv	x	Maria Põder
1946/47	Elma Kelve	x	Maria Põder
1947/48	Laine Eisler (Sinijärv)	x	Maria Põder
1948/49	Heli Teng	x	Maria Põder
1949/1950	Heli Teng	x	Jaan Mürk
1950/51	Niina Lanna, Gustav Pae, Vaike Maidra	x	Luule Üüde (Müllerbeck)
1951/52	Laine Lemnits (Koppel), Ellen Hansar	x	Vaike Maidra
1952/53	Ellen Hansar, Vaike Lemnits	x	Taimi Kallane
1953/54	Evi Koppelmann (Pungas)	Helle Vahersalu	Vaige Jelle
1954/55	Evi Koppelmann	Mare Plank	Ilse Penter
1955/56	Evi Koppelmann	Mare Plank	Ilse Penter
1956/57	Evi Koppelmann	Jüri Kotkas	Ilse Penter
1957/58	Evi Koppelmann	Ilma Böckler	Erna Nael
1958/59	Lemmi Eiber	Ilma Böckler	Tiiu Hallik
1959/60	Helgi Pajo (Parve)	Ilma Böckler	Alide Paavel
1960/61	Helgi Pajo	Ilma Böckler	Jüri Kotkas
1961/62	Helgi Pajo	Sirje Mõtuste	Johannes Vari
1962/63	Helgi Pajo	Tiina Reinmets	Enn Ehasalu
1963/64	Ellen Siil (Piibeleht)	Tiina Reinmets	Enn Ehasalu
1964/65	õpil. Helle Villak, Eva Rootalu	Tiina Reinmets	Jane Võrno
1965/66	Senta Nõukas	Liivi Üüde	Kalle Morna

x - andmed puuduvad

Lisa nr. 3

Õpetajate hariduslik tase

Õppe-aasta	Õpetajate üldarv	Haridus					
		Kõrgem	Lõpetamata kõrgem	Õpet. Inst.	Ped. Kool	Keskhar.	Ilma keskhar.
1944/45	26	8	1	11	-	6	-
1945/46	26	8	1	11	-	6	-
1946/47	29	8	1	11	-	9	-
1947/48	27	6	3	9	-	9	-
1948/49	32	7	-	7	11	7	-
1949/5o	33	7	2	6	8	1o	-
195o/51	36	7	-	4	16	6	3
1951/52	36	7	1	5	12	9	2
1952/53	38	8	1	9	12	6	2
1953/54	41	11	-	1o	13	4	3
1954/55	41	1o	1	1o	16	3	1
1955/56	45	13	3	9	15	5	-
1956/57	45	14	2	9	15	5	-
1957/58	49	18	-	1o	14	7	-
1958/59	45	18	2	1o	12	3	-
1959/6o	45(39)[1]	15	-	11	1o	3	-
196o/61	41(34)	12	-	11	1o	1	-
1961/62	51(38)	15	-	9	13	1	-
1962/63	62(39)	2o	-	6	12	1	-
1963/64	59(44)	22	2	6	12	1	1
1964/65	59(45)	23	1	7	11	1	2

[1] Alates 1959/6o. õppeaastast on õpetajate jaotamisel haridusliku taseme järgi lähtutud ainult põhikohaga tööstavatest õpetajatest, mis on märgitud sulgudes.

Lisa nr. 4

Valitsuse autasusid omavad õpetajad

Jrk. nr.	N i m i	Valitsuse autasud	Millal saadud
1.	Arsi Aarma	Eesti NSV Ülemnõuk. Pres. Aukiri	1962
2.	Hilda Kaer	Medal "Tõövapruse eest"	1960
3.	Voldemar Kondratjev	Eesti NSV Ülemnõuk. Pres. Aukiri	1958
		Medal "Tõövapruse eest"	1960
4.	Aade Nestor	Eesti NSV Ülemnõuk. Pres. Aukiri	1960
5.	Õilme Oglas	Rinnamärk "Haridustöö eesrindlane"	1956
		Tõöpuhalipu orden	1960
6.	Harry Salmisto	Rinnamärk "Haridustöö eesrindlane"	1950
		Medal "Eeskujuliku töö eest"	1950
7.	Endel Vahersalu	Eesti NSV Ülemnõuk. Pres. Aukiri	1947
		Medal "Tõövapruse eest"	1954
		Eesti NSV Ülemnõuk. Pres. Aukiri	1960
		Orden "Austuse märk"	1960
		Eesti NSV Ülemnõuk. Pres. Aukiri	1962

Lisa nr. 5

Tapa I Keskkooli õpetajad, kes on lõpetanud sama kooli

Jrk. nr.	Tapa Keskk. lõpet. aasta	N i m i	Millise õppeasutuse lõpetanud	Eriala
1.	1935	Lembit Tamm	Tall.Ped.Inst.	ajalugu
2.	1941	Laine Eisler	Tall.Õpet.Inst.	eesti keel ja kirjandus
3.	1941	Õilme Oglas	Rakvere Ped.K.	algkl.õpet.
4.	1941	Ellen Randoja	Tall.Ped.Inst.	inglise k.
5.	1944	Laine Lemnits	Rakvere Ped.K.	algkl.õpet.
6.	1945	Vahur Laidvee	TRÜ VI kursus	eesti k. ja kirj.
7.	1945	Vaike Ülesoo	Rakvere Ped.K.	algkl.õpet.
8.	1946	Aino Kangur	Rakvere Ped.K.	algkl.õpet.
9.	1946	Heti Raik	Rakvere Ped.K.	algkl.õpet.
1o.	1948	Aino Aru	Tall.Õp.Inst.	ajalugu[1]
11.	195o	Helja Neidek	Rakvere Ped.K.	algkl.õpet.
12.	1951	Arne Kroonmäe	TRÜ	kehal.kasv.
13.	1951	Aade Nestor	Tall.Õp.Inst.	ajalugu[2]
14.	1951	Adele Smolina	Tall.Ped.Inst.	vene k. ja kirjandus

[1] Õpetab koolis matemaatikat.

[2] Töötab pikapäevarühma kasvatajana.

Lisa nr. 6

Andmed Tapa I Keskkooli lõpetanute kohta

18	1940	10	320
19	1941	48	368
20	1942	31	399
21	1943	35	434
22	1944	32	466
23	1945	23	489
24	1946	29	518
25	1947	46	564
26	1948	39	603
27	1949	52	655
28	1950	45	700
29	1951	41	741
30	1952	37	778
31	1953	36	814
32	1954	34	848
33	1955	44	892
34	1956	45	937
35	1957	61	998
36	1958	62	1060
37	1959	45	1105
38	1960	47	1152
39	1961	41	1193
40	1962	31	1224
41	1963	26	1250
42	1964	39	1289
43	1965	36	1325

Lisa nr. 7

Medaliga lõpetanud

Aasta	Kuldmedal	Hõbemedal
1945	Ella Tamm	Aino Rumberg (Allem) Elsa Rae (Kreegipuu)
1947		Feliks Urve Hilja Prass (Normet) Juta Nei (Leppik)
1948	Mari Lõõper Niin Ajasta Lembit Joorits	
1950	Heino Arumäe	Laas Rohusaar
1952		Rein Lõõper Lehti Rohusaar
1953		Aino Kask Evi Vikerpuur
1954		Elvi Paal Elvi Maide Jaan Rohusaar
1955	Madis Sulev Ants Siimer Inge Lepiksaar	Arvo Kajaste Mall Vare Virve Kull
1956		Lia Lanna Linda Metsjärv Aili Õiglane
1958	Ivi-Mai Helenurm Maie Laine Erna Nael	Jaan Pausk Taimi Remmet
1962		Mai Luuk
1964		Nelly Tuur
1965	Arvo Polokainen Kalju Lilleoru	Lea Tamm Elme Roomeldi Ene Rünne

Lisa nr. 8

Õppeedukus

Õppe-aasta	Õpilasi õ.-a. lõpul	Ei lõpet. klassi	Õppeeduk. % kevadel	Lõpetas sügisel	Õppeed. % sügisel
1944/45	633	87	86,3	33	91,5
1945/46	671	118	82,4	29	86,7
1946/47	684	138	79,9	43	86,1
1947/48	682	1oo	85,4	37	9o,8
1948/49	685	116	83,o	44	89,5
1949/5o	7o2	88	87,4	49	94,5
195o/51	698	126	82,o	6o	9o,6
1951/52	656	1oo	84,8	53	92,8
1952/53	642	122	81,o	42	87,5
1953/54	688	113	82,1	38	89,1
1954/55	712	135	81,1	57	89,o
1955/56	713	1o7	85,1	41	9o,7
1956/57	732	93	87,3	42	92,9
1957/58	711	1o7	84,9	34	89,7
1958/59	691	147	78,7	68	88,5
1959/6o	684	89	87,1	38	92,5
196o/61	728	63	91,3	28	95,3
1961/62	726	68	9o,6	29	94,6
1962/63	78o	72	9o,8	28	94,5
1963/64	851	115	86,5	53	92,7
1964/65	882	74	91,6	25	94,4

Lisa nr. 9

Pioneeride ja kommunistlike noorte arv

1940/41	x	x	x
1944/45	633	53	13
1945/46	671	x	x
1946/47	684	x	x
1947/48	682	105	9
1948/49	685	91	10
1949/50	702	x	20
1950/51	698	189	56
1951/52	656	x	x
1952/53	642	x	x
1953/54	688	228	67
1954/55	712	224	78
1955/56	713	x	x
1956/57	732	146	59
1957/58	711	167	69
1958/59	691	162	99
1959/60	684	237	116
1960/61	728	295	104
1961/62	726	297	102
1962/63	780	310	141
1963/64	851	329	187
1964/65	882	312	231

Lisa nr. 1o

Andmed Tapa I Keskkooli ringide kohta 1965/66.õ.-a.

Jrk. nr.	Ringi nimetus	Juhendaja	Osavõtj. arv	Osavõtjaist poisse	Klass
1.	Inglise k. ring	H.Greenbaum	14		7-1o
2.	Saksa k. ring	V.Aasma	8		5
3.	Kunstiring noorematele	M.Rimm	33	11	1-3
4.	Kunstiring vanematele	M.Rimm	13	2	5-11
5.	Vene k. ring	E.Suits	22	4	6-11
6.	Matemaatikaring	G.Tiidumaa	8	4	1o-11
7.	Keemiaring	S.Mets	14	9	7-8
8.	Naturalistide r.	H. Tamm	12	5	5-8
9.	Kirjandusring	J.Sersant	1o	2	8-11
1o.	Osavate käte r.	M.Ojala	18	18	5-8
11.	Tehnikaring	J.Alekand	12	12	8-11
12.	Geograafiaring	S.Jänes	12	4	7-8
13.	Motoring	E.Õisma	28	22	1o-11
14.	Osavate käte r. noorematele	A.Kangur	16	2	1-4
15.	Muusikaring	A.Aarma	72	37	5-11
16.	Rahvatantsur.	S.Nõukas	12	6	5-7
17.	Näitering	Õ.Oglas	36	11	1-4
18.	Näitering	E.Randoja	13	3	8-11
19.	Tütarl.käsit.r.	M.Sepp	1o	-	6
2o.	Masinakiri	E.Vahersalu	52	-	8-11
21.	Male-kabe ring	V.Laidvee	2o	16	5-8
22.	Fotoring	P.Greenbaum	25	2o	5-8
23.	Rahvatantsuring	I.Allandi[1]	18	9	1-3
24.	Noorte meedikute klubi	H.Kõiv	5o	6	8-11
25.	Sümfooniaorkester	A.Aarma	45	28	5-11
26.	Puhkpilliorkester	A.Aarma	3o	25	5-11
27.	Laskering	H.Reisberg	32	21	5-11
28.	Naiskoor	A.Aarma	111	-	7-11

[1] Ilme Allandi on lapsevanem

Jrk. nr.	Ringi nimetus	Juhendaja	Osavõtj. arv	Osa-võt-jaist poisse	Klass
29.	Poistekoor	A.Aarma	35	35	3-6
3o.	Lastekoor	A.Aarma	47	-	4-6
31.	Mudilaskoor	A.Aarma	52	22	2-3
32.	Kergejõustik	A.Kroonmäe	35	2o	4-11
33.	Väravpall	A.Relli	4o	26	3-11
34.	Võrkpall	A.Relli	22	12	8-11

Kasutatud kirjanduse ja allikate loetelu

Tapa I Keskkooli arhiivimaterjalid

(praegu säilitatakse koolis)

1. Alg-, seitsmeaastase- ja keskkooli aruanded õppeaastate kohta (1945 - 1965).
2. Alg-, seitsmeaasta- ja keskkooli aruanded õppeaastate alguseks (1945 - 1965).
3. Aruanded alg-, seitsmeaastaste ja keskkoolide õpilaste edukuse kohta (1948 - 1965).
4. Kirjavahetus kooli tegevuse kohta aastail 1944-1965.
5. Klassipäevaraamatud (1945 - 1965).
6. Kooli inspekteerimise aktid 1949-1965.
7. Koolipassid 1945-1965. a. kohta.
8. Õppenõukogu protokollide raamatud:
   a) algkooli osas 1941-1943. a. kohta,
   b) keskkooli osas a. 1944-1965.
9. 1o4o õpilaskohaga koolihoone finants-eelarveline arvestus.

Trükitud tööd

1. Abiks haridusalal töötajale, Tallinn, 1953.
2. Eesti NSV Haridusministeeriumi käskkirjad ja juhendid aastate kohta 1959, 1960, 1961, 1962, 1963, 1964, 1965.
3. Nõukogude Eesti noored Punase Risti Seltsi aktivistid, I, Tartu, 1961.
4. Tapa Keskkool, Tapa, 1959.
5. Võrno, H., Tapa I Keskkooli Punase Risti Seltsi algorganisatsiooni töökogemusi, Tartu, 1959.

Käsikirjalised materjalid ja teised

1. Ametiühingu tootmisnõupidamiste protokolliraamat. Alustatud 1955. a.
2. Komsomoliorganisatsiooni dokumentatsioon 1955–1965.
3. Komsomoligruppide päevikud 1960–1965.
4. Pioneeritöö metoodiliste materjalide, kohustuste, tööplaanide, saavutuste jt. kaust.
5. Parteiorganisatsiooni dokumentatsioon 1962–1965.
6. Pioneerimaleva päevikud 1963–1965.
7. Pioneerirühmade päevikud 1964, 1965.
8. Pioneeritöö aruanded 1953–1958.
9. Ringide päevikud 1964, 1965.
10. Tamm, H., kontrolltöö "Tapa Keskkooli õppe-katseaed polütehnilise hariduse süvendajana".

11. Ühiskondlike tööde registreerimise vihik uue koolihoone ehitusel.

Suuliselt saadud andmed

(Tapa I Kekkooli õpetajatelt)

1. Aliide Markuselt (asjaajaja)
2. Endel Vahersalult
3. Hilja Tammelt
4. Laine Eislerilt
5. Ellen Randojalt
6. Õilme Oglaselt
7. Arsi Aasmalt
8. Harry Salmistolt
9. Adele Smolinalt
10. Heino Reisbergilt
11. Juhan Sepalt (ei tööta enam)
12. Helgi Pajolt (ei tööta enam)
13. Luule Üüdelt
14. Lembit Tammelt
15. Silvia Jäneselt
16. Gerta Tiidumaalt.

S i s u k o r d

Sissejuhatus 5

I peatükk. Tapa I Keskkooli areng aastail 1940-1965 12

II peatükk. Õppe-kasvatustöö põhisuunad aastail 1940-1965 41

III peatükk. Õpilasorganisatsioonide tegevusest ja klassivälisest tööst 77

Lõppsõna 104

Lisad:

nr. 1. Kooli direktorid ja õppealajuhatajad 106

nr. 2. Tapa I Keskkooli õpilaste komsomoliorganisatsiooni sekretärid, malevanõukogu esimehed ja vanempioneerijuhid 107

nr. 3. Õpetajate hariduslik tase 108

nr. 4. Valitsuse autasusid omavad õpetajad 109

nr. 5. Tapa I Keskkooli õpetajad, kes on lõpetanud sama kooli 110

nr. 6. Andmed Tapa I Keskkooli lõpetanute kohta 111

nr. 7. Medaliga lõpetanud 112

nr. 8. Õppeedukus 113

nr. 9. Pioneeride ja kommunistlike noorte arv 114

nr. 10. Andmed Tapa I Keskkooli ringide kohta 1965/66. õppeaastal 115

Kasutatud kirjanduse ja allikate loetelu 117

Резюме

Целью данной дипломной работы "Тапаская I-ая средняя школа с 1940 по 1965 год" - показать историю Тапаской I-ой средней школы и проводимую здесь учебно-воспитательную работу в 1940 - 1965 годы. В работе использованы школьные архивные материалы и сведения, полученные из устных источников (педагогов и служащих этой школы).

Дипломная работа делится на три главы. В первой главе "История Тапаской I-й средней школы с 1940 по 1965 год" описывается, как формировалась эта школа в первые годы советской власти, в каких трудных условиях находилась школа в годы оккупации и как изменился метод работы и как успешно она стала развиваться, когда враг был побежден. Здесь говорится и о том, что было построено школой, чтобы создать лучшие условия для овладения знаниями.

Во второй главе "Основные направления в учебно-воспитательной работе в 1940-1965 годы" дается обзор направлений в учебно-воспитательной работе по этапам. Первый этап: 1940-1945 годы, второй этап: 1945-1959 годы и третий этап: 1959-1965 годы. В этой главе описана работа, которая проводилась среди педагогов и педагогами для поднятия уровня учеб-

но-воспитательной работы. Это охватывает и интернат, группы продленного дня, а также всю методическую работу. Большую роль в разрешении этого вопроса сыграла партийная организация.

В третьей главе,"О деятельности ученических организаций и о внеклассной работе" рассказывается о деятельности пионерской и комсомольской организацией, о той работе, которая направлена на поднятие уровня знаний, на воспитание коммунистической морали в учащихся.

Кроме этого дипломная работа имеет десять приложений. В приложениях дан перечень директоров и заведующих учебной частью, работавших в Тапаской I-й средней школе с 1940- по 1965 год. Здесь даны списки секретарей комсомольской организации и председателей совета дружины. В приложениях наглядно выведено какое образование имеют педагоги Тапаской I-й средней школы, какие правительственные награды ими получены. Составлены список учителей, окончивших в свое время Тапаскую среднюю школу и теперь работающих в этой школе, список учеников окончивших школу с медалью, дано общее число учащихся (погодично) окончивших Тапаскую I-ю среднюю школу. В приложениях высчитан процент успеваемости на каждый год с 1945 по 1965 год; показан рост числа комсомольцев и пионеров в школе и составлен перечень кружков, их руководителей и число учеников, принимавших в них участие.